

waterschap
**Hollandse
Delta**

waterschap Hollandse Delta

2^e begrotingswijziging 2024 (Burap)

Foto: Rietmaaien bij Romanhof

Inhoud

1	<i>Inleiding</i>	3
2	<i>Samenvatting</i>	4
2.1	Exploitatieresultaat	4
3	<i>Toekomstbestendig water- en wegbeheer</i>	6
4	<i>Programma's nader beschouwd</i>	9
4.1	Programma Waterveiligheid	9
4.2	Programma Voldoende en Schoon Water.....	13
4.3	Programma Waterketen.....	20
4.4	Programma Wegen	26
4.5	Programma Bestuur en Organisatie.....	31
4.6	Programma Algemene dekkingsmiddelen	38
5	<i>Financiële realisatiegraad investeringen</i>	39
6	<i>Paragrafen</i>	41
6.1	Reserves en voorzieningen.....	41
6.2	Bedrijfsvoering	44
7	<i>Bijlagen</i>	46
7.1	Aansluiting begroting en 2 ^e begrotingswijziging	46
7.2	Weerstandvermogen.....	46

1 Inleiding

Op 23 november 2023 heeft de VV ingestemd met de Programmabegroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2028. De 2^e begrotingswijziging 2024 (Burap), verder 2^e begrotingswijziging genoemd) geeft een toelichting op de voortgang van de speerpunten en maatregelen die voor alle programma's zijn opgenomen in de begroting.

De exploitatiebudgetten en investeringskredieten die in de Programmabegroting 2024 zijn opgenomen zijn gebaseerd op inzichten en inschattingen die in de loop van 2023 zijn gemaakt. Door allerlei ontwikkelingen is de situatie in 2024 anders dan ingeschat en waar nodig zijn aanpassingen gedaan op basis van de meest actuele inzichten. Door middel van de 2^e begrotingswijziging wordt de begroting 2024 aangepast.

De naam Burap is aangepast in 2^e begrotingswijziging. Inhoudelijk is het product hetzelfde als vorig jaar. In december 2024 volgt de 3^e begrotingswijziging. De 2^e begrotingswijziging is een rapportage over de voortgang van de doelstellingen uit de begroting met bijbehorende maatregelen en middelen. De 1^e en 3^e begrotingswijziging zijn compacte wijzigingsrapportages. Daarin geven we per programma een korte toelichting op de mutaties op de begroting en op de financiële effecten daarvan.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk van deze 2^e begrotingswijziging staat een korte samenvatting van het financiële resultaat. Hoofdstuk 3 beschrijft de programma-overstijgende opgaven. In hoofdstuk 4 worden de mutaties op de exploitatie en de investeringen per programma toegelicht. De financiële realisatiegraad wordt weergegeven in hoofdstuk 5. Hoofdstuk 6 bevat de mutaties op de reserves en voorzieningen en een toelichting op de bedrijfsvoering. Daarna volgt nog een aantal bijlagen. Daarin zijn de aansluiting met de oorspronkelijke begroting en de wijzigingen in het weerstandsvermogen opgenomen.

2 Samenvatting

2.1 Exploitatieresultaat

De mutaties in de 2^e begrotingswijziging leiden tot een resultaat van € 3,2 miljoen voordeel. Onderstaande tabel geeft het geprognosticeerde resultaat per programma weer. Alle bedragen in de tabellen van deze 2^e begrotingswijziging zijn afgerond (bedragen x € 1 miljoen). Dit leidt in enkele gevallen tot afrondingsverschillen.

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 mln.)</i>	Begroting	Begroting (incl. wijzigingen)	Realisatie t/m juni (excl. verplichtingen)	Begroting na bijstelling	Bijstelling begroting	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Waterveiligheid	23,0	23,3	7,1	24,3	0,9	N
Voldoende en Schoon Water	63,3	62,4	25,3	62,3	-0,2	V
Waterketen	89,6	91,8	44,3	92,3	0,5	N
Wegen	13,8	13,4	-0,3	13,5	0,1	N
Bestuur en Organisatie	27,6	27,3	11,7	28,0	0,7	N
Dekkingsmiddelen	-204,2	-204,7	-195,0	-209,9	-5,2	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	13,0	13,5	-106,9	10,4	-3,2	V
Toevoeging aan reserves	0,3	2,3	0,3	2,3	0	
Onttrekking aan reserves	-13,3	-17,3	-10,4	-17,3	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming	0	-1,5	-117,0	-4,6	-3,2	V

Tabel 1: Resultaat exploitatie 2^e begrotingswijziging

Waterveiligheid

Het nadeel van € 0,9 miljoen wordt met name veroorzaakt door vertraging op het versterkingsproject Normtraject 20-3 Geervliet - Hekelingen.

Voldoende en Schoon Water

Er is subsidie ontvangen vanuit de Impulsregeling Deltaplan Agrarisch Waterbeheer 2023-2027 (voordeel € 0,2 miljoen).

Waterketen

Er is een nadeel van € 0,5 miljoen. De aanslag verontreinigingsheffing is hoger en er zijn hogere kosten betoninspecties en hogere kosten onderhoud en polymeer. Verder was de energiebelasting lager en waren de opbrengsten gemeentelijke bijdragen op basis van de afvalwaterakkoorden hoger.

Wegen

Er is een nadeel van € 0,1 miljoen omdat er extra budget benodigd is om de ingezakte kade bij haven Battenoord te herstellen.

Bestuur en Organisatie

Het nadeel van € 0,7 miljoen wordt onder andere veroorzaakt doordat kosten voor het verbeterplan kabels en leidingen niet in de begroting 2024 zijn opgenomen. Daarnaast is de bijdrage aan de Unie van Waterschappen hoger dan voorzien.

Algemene dekkingsmiddelen

Er is een voordeel van € 5,2 miljoen. Dit voordeel wordt veroorzaakt door hogere belastinginkomsten door 1) een toename van het aantal ingezetenen, 2) lagere kosten van kwijtschelding, oninbaar, en bezwaren, en 3) een te laag ingeschatte WOZ-waarde voor de begroting 2024. Dit laatste resulteert in een voordeel van € 2,9 miljoen (€ 2,4 miljoen voor de watersysteemheffing en € 0,5 miljoen voor de wegenheffing).

Verder is de deelnemersbijdrage van WSHD aan belastingsamenwerking SVHW bijgesteld. Dat is gebeurd op grond van de voorjaarsnota 2024 van SVHW én op basis van later door SVHW aangeleverde informatie.

3 Toekomstbestendig water- en wegbeheer

Waterschap Hollandse Delta werkt aan een toekomstbestendig waterbeheer en daarmee aan een toekomstbestendig woon-, werk- en leefgebied. Om dat te bereiken:

- beperken we onze negatieve impact op milieu en klimaat;
- werken we aan een klimaatbestendige en (water)robuuste inrichting van ons gebied;
- vergroenen we en versterken we de biodiversiteit;
- gaan we anders om met hemelwater.

Hieronder wordt ingegaan op de stand van zaken ten aanzien van deze thema's en (maatschappelijke) opgaven.

We beperken onze negatieve impact op milieu en klimaat

In 2024 hebben we invulling gegeven aan de volgende activiteiten en daarmee aan de Agenda Duurzaam WSHD:

- We werken gestaag verder aan de verdere verankering van duurzaamheid binnen onze projecten en het reguliere beheer en onderhoud. Het duurzame gesprek vindt eerder in het proces plaats, omdat medewerkers het daartoe opgestelde werkproces en de duurzaamheidswebben steeds makkelijker vinden en toepassen. We geven hiermee invulling aan pijler 1 van de Strategie Duurzaam Opdrachtgeverschap Waterschappen.
- Eind 2023 - begin 2024 heeft ons waterschap meegewerkt aan een filmreeks over goede praktijkvoorbeelden van Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen in opdracht van het Ministerie van I&W. Met een filmpje over het project Duurzaam Gemaal Oudenhorn werd duidelijk hoe wij het Duurzaam Opdrachtgeverschap in dit project handen en voeten hebben gegeven.
- Sinds 1 mei is het convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) van toepassing op alle opdrachten binnen de Grond-, Weg-, en Waterbouw (GWW), gebouwonderhoud, waterketen en groenonderhoud die door ons op de markt worden gezet. De afgelopen maanden zijn de eisen van het convenant geborgd in relevante documenten en processen en is de interne organisatie hierin goed meegenomen. De komende maanden worden de effecten ervan gemonitord.
- Om te kunnen certificeren op de CO₂-prestatieladder moet het datamanagement goed op orde zijn. De komende maanden werkt WSHD gestaag verder aan het verbeteren hiervan.
- Vanaf begin 2024 besteedt de organisatie volop aandacht aan het oplossen van energiegerelateerde vraagstukken. Dat is mede ingegeven door netcongestie in ons beheersgebied. We focussen op het professionaliseren van energiedata voor betere sturing en rapportage. Daarnaast monitoren we de impact van netcongestie op (verdere verduurzaming van) de bedrijfszekerheid van onze assets. Bovendien identificeren we kansen om ondanks beperkingen stappen te kunnen zetten, zoals het aanleggen van laadpalen.
- Op het vlak van opwekking van duurzame energie lopen er verschillende haalbaarheidsstudies naar aquathermie (TEA). Daarbij wordt de warmte van effluent uit onze rwzi's gebruikt voor het leveren van warmte aan woningen en bedrijven in de omgeving. We werken hiertoe samen met private en publieke partijen.

- Ons waterschap participeert in vier Regionale Energie Strategieën (RES). Zo werken we samen met gemeenten, provincie, waterschappen, netbeheerder en andere stakeholders aan de opwekking van duurzame energie op land. De regio's Goeree-Overflakkee en Hoeksche Waard slagen erin het RES-bod te halen. In de RES regio's Rotterdam-Den Haag en Drechtsteden is het 2030 bod nog niet in zicht.
- In de regio Goeree-Overflakkee is een rapport opgesteld over de toekomst van de energie-infrastructuur in de regio 'De Wereld van B'. Hierin wordt nagedacht over de verschillende vraagstukken die naar voren komen bij de transitie van een fossielgebaseerd en gecentraliseerd naar een meer lokaal en duurzaam energiesysteem en welke rollen hier liggen voor overheden en burgers.

We verbeteren de klimaatbestendige en (water)robuuste inrichting van ons gebied

De uitvoering van het programma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) ligt grotendeels op koers. Hierop zijn onder ander de volgende (tussen) resultaten te vermelden voor 2024:

- Het waterschap heeft met alle gemeenten afspraken gemaakt hoe we de regio ruimtelijk adaptief willen maken richting 2050. Deze uitvoeringstrategieën met gemeenten zijn intern en extern in uitvoering. De voortgang in de DPRA-werkregio's BAR en Goeree-Overflakkee loopt achter en krijgt extra aandacht.
- In 2025 begint de nieuwe cyclus van stresstesten-ricodialogen-uitvoeringsagenda's van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. Intern en extern bereiden we ons hierop voor.
- Het identificeren van meekoppelkansen is een continu proces. De impulsregeling van het Rijk is afgelopen. We hebben voor alle zes werkregio's (nagenoeg) het hele budget ontvangen.
- In april is de stimuleringsregeling van klimaat-adaptieve maatregelen van kracht geworden voor particulieren en voor rechtspersonen zonder winst oogmerk. De regeling is voor drie opeenvolgende jaren vastgesteld. Het budgetplafond voor rechtspersonen is al bereikt. We onderzoeken of we nog extra aanvragen kunnen honoreren.
- We blijven onderzoeken hoe kwetsbaar wij zijn voor klimaatextremen. Het onderzoek 'Klimaatextremen en onze wegentaak' is uitgevoerd. Het vervolgonderzoek 'Klimaatverandering en waterkwaliteit' ligt op het moment stil door gebrek aan middelen (uren) en zal niet uitgevoerd worden in 2024.
- We onderzoeken de stand van zaken binnen ons waterschap met betrekking tot ambitie zeven uit het DPRA: handelen bij calamiteiten.
- Samen met Rijk en Provincie geven we uitvoering van de Netwerkaanpak Ruimtelijke Adaptatie met drie bijeenkomsten in 2024.
- Voor een goede zichtbaarheid van het programma en de activiteiten van het waterschap wordt aan een intern communicatieplan gewerkt.
- We dragen actief bij aan de nieuwe landelijke ontwikkelingen en brengen deze ook verder in de regio's:
  - In het traject van de Novex Zuidelijke Randstad brengen we kennis vanuit het waterschap in (zoals Water en Bodem Sturend, waterberging, verzilting en droogteproblematiek). Deze kennis wordt gebruikt om afspraken te maken over de grote ruimtelijke opgaven.
  - We nemen actief deel in het traject van de Zuid- en Noord-Hollandse waterschappen en de provincies om tot gedeelde modelregels te komen voor een klimaatbestendige omgeving. Hierin nemen we ook de kennis mee van het aanpassen van beleidsregel-11 (versnelde afvoer door toename verhard oppervlak) die onlangs is vastgesteld. De eerste fase is afgerond, op dit moment vindt er een verdieping plaats.

- We hebben samen met diverse partijen een infographic gemaakt over laag 2 meerlaagse veiligheid, dat als handvat gebruikt gaat worden om verdere stappen te zetten om maatregelen te treffen om gevolgen van overstromingen te beperken.
- We dragen bij aan de ontwikkeling van nieuw beleid voor water en bodem sturend en de landelijke maatlat vanuit de Unie van Waterschappen.

We vergroenen en versterken de biodiversiteit

Begin dit jaar heeft het college van dijkgraaf en heemraden het Uitvoeringskader maaibeheer vastgesteld. Op het ogenblik wordt gewerkt aan de afronding van een uitvoeringskader voor het onderhoud van de eigen terreinen (denk aan terreinen rond afvalwaterzuiveringen en gemalen) en aan een beleidskader over invasieve exoten. Beide documenten worden later dit jaar voorgelegd aan het college van dijkgraaf en heemraden.

We gaan anders om met hemelwater

Op het thema hemelwater heeft de VV in mei 2024 de gewijzigde beleidsregel 'versnelde afvoer door toename verhard oppervlak' vastgesteld. De beleidsregel is onderdeel van de nota 'toetsingskaders en beleidsregels voor het watersysteem'. In het tweede half jaar wordt conform planning de beleidsvorming op het thema hemelwater voortgezet door actualisatie van het beleid ten aanzien van wijzingen in de afvoer van bestaande verharding (afkoppelen).

Foto: Zicht op Dordrecht

4 Programma's nader beschouwd

4.1 Programma Waterveiligheid

Het programma Waterveiligheid is erop gericht burgers en bedrijven in ons beheersgebied te beschermen tegen overstromingen. Deze bescherming bestaat enerzijds uit het voorkomen dat een overstroming plaatsvindt. Maar omdat absolute zekerheid niet bestaat en er altijd een (kleine) kans is dat er toch een overstroming plaatsvindt, zetten we ook in op maatregelen om de gevolgen van een overstroming zo veel mogelijk te beperken.

De programmabegroting 2024 benoemt de volgende speerpunten voor het programma Waterveiligheid:

- Het op orde houden van de waterkeringen;
- Het versterken van de natuurlijke duinaangroei;
- Het vergroten van de biodiversiteit op de dijken en in de duinen;
- Het vergroten van de veiligheid van het gebied achter de dijken en duinen;
- Het vergroten van het meervoudig gebruik van de waterkeringen;
- Het verminderen van de CO₂-uitstoot bij de uitvoering van werkzaamheden aan de waterkeringen;
- Het vergroten van de innovativiteit.

Deze paragraaf geeft een toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen en afwijkingen op de speerpunten en de daarbij horende streefwaarden.

De reguliere onderhoudswerkzaamheden lopen volgens verwachting. Zoals al bij de 1^e begrotingswijziging is opgevoerd, loopt een aantal werkzaamheden uit 2023 door in 2024. Deels is dit al in de 1^e begrotingswijziging verwerkt, zoals de uitloop in tijd en kosten van het project Versterking 3 regionale keringen, locatie De Keen. In de eerste helft van dit jaar is duidelijk geworden dat ook de Verkenningsfase Normtraject 20-3 Geervliet - Hekelingen, die in de exploitatiebegroting wordt verantwoord, uitloopt in de tijd en meer geld vraagt. Deze uitloop heeft ook tot gevolg dat de start van de opvolgende fase, de planuitwerking, niet meer dit jaar kan plaatsvinden maar in 2025. De effecten op de begroting worden bij de financiële tabel toegelicht.

De mate waarin aan de basiseisen voor de zorgplicht wordt voldaan loopt iets achter bij de streefwaarde. Dit is voornamelijk het gevolg van een intern scherper oordeel op de definitie. Ook zijn we ons ervan bewust dat nog lopende verbeteringen, zoals het beter borgen van de zorgplicht in de organisatie, meer tijd vragen dan bij het opstellen van de begroting werd aangenomen.

Er wordt hard gewerkt aan het op orde brengen van onze statische assetinformatie en we liggen op schema. Ook de ontsluiting van de informatie heeft een grote sprong gemaakt. Daardoor kunnen onze mensen zien welke meldingen er zijn gedaan in ons gebied, waar dat is en wat de status van die meldingen is. Dat schept duidelijkheid en voorkomt dubbel werk en frustratie.

Door toenemende activiteit van bevers neemt de inzet toe om onze keringen veilig te houden. Met name onze boezemkeringen, waar vrijwel altijd water tegenaan staat, houden we extra in de gaten. Deze inzet verhoogt wel de werkdruk op de organisatie, en leidt er mogelijk toe dat ander werk niet kan

worden uitgevoerd. Ondertussen werken we aan de eerste plannen om te voorkomen dat bevers of andere grotere gravers in onze keringen kunnen gaan graven. Met de uitvoering van die plannen hopen we in 2025 te kunnen beginnen.

Speerpunt	Subdoelen	Prestatie indicatoren	Norm 2027	Streefwaarde 2024	Prognose 2024
We houden de waterkeringen op orde	Waarborgen van de veiligheid van de waterkeringen	De mate waarin de waterkeringen aan de norm voldoen (km's)	700 km	655 km	655 km
	Verbeteren van de inrichting en uitvoering van de zorgplicht	De mate waarin aan de basiseisen voor de zorgplicht wordt voldaan (%)	100%	93%	80%
		De kwaliteit van de informatie (% actueel, betrouwbaar en compleet)	90%	75%	75%
We vergroten de biodiversiteit op de dijken en in de duinen	Toename aantal bloem- en kruidenrijk ingerichte dijken	De hoeveelheid groene keringen bloem- en kruidenrijk ingericht (km's, ha's, %)	40%	35%	35%
We vergroten de innovativiteit	Vergroten van het inzicht in het gedrag van de waterkeringen	De kwaliteit van de informatie (% actueel, betrouwbaar, compleet)	90%	75%	75%

Tabel 2: KPI's programma Waterveiligheid

Foto: Projectgebied dijkversterking Normtraject 20-3

Exploitatie en investeringen

Waterveiligheid (bedragen x € 1 mln.)		Begroting	Begroting (incl. wijzigingen)	Realisatie t/m juni (excl. verplichtingen)	Begroting na bijstelling	Bijstelling begroting	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten	01.10 Preventie (1e laag)	25,1	25,0	7,7	25,7	0,7	N
	01.20 Ruimtelijke inrichting (2e laag)	0,1	0,1	0,0	0,1		
	01.30 Crisisbeheersing (3e laag)	0,3	0,3	0,1	0,3	-0,0	V
Totaal Lasten		25,5	25,4	7,8	26,1	0,7	N
Baten	01.10 Preventie (1e laag)	-2,5	-2,0	-0,7	-1,8	0,3	N
	01.20 Ruimtelijke inrichting (2e laag)	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0		
	01.30 Crisisbeheersing (3e laag)	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0		
Totaal Baten		-2,5	-2,1	-0,7	-1,8	0,3	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming		23,0	23,3	7,1	24,3	0,9	N
Toevoeging aan reserves		0,2	0,2	0,2	0,2	0	
Onttrekking aan reserves		-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming		22,0	22,3	6,1	23,3	0,9	N

Tabel 3: Resultaat 2^e begrotingswijziging exploitatie Waterveiligheid

De wijzigingen in de exploitatiekosten voor het programma Waterveiligheid resulteren in een bijstelling van per saldo € 0,9 miljoen nadelig. De voornaamste oorzaken hiervan zijn:

- Voor het succesvol afronden onderzoeken van de Verkenningsfase van het versterkingsproject Normtraject 20-3 Geervliet - Hekelingen is meer geld en tijd nodig dan voorzien bij de subsidieaanvraag in 2020. Dit komt onder andere door extra toetsing door de MER-commissie vanwege de Omgevingswet, alsmede een optimalisatieslag op de faalmechanismen van de scope. Dit leidt tot een nadeel van € 0,7 miljoen op de lasten. Op 16 juli 2024 heeft het college hierover, vooruitlopend op instemming van de VV, besloten de werkzaamheden doorgang te laten vinden. Ter dekking van de lasten wordt voorgesteld om € 0,7 miljoen uit de bestemmingsreserve Dijkversterkingen te onttrekken, waarbij de onttrekking zal plaatsvinden na vaststelling van de 2^e begrotingswijziging (burap). De onttrekking zal gebeuren op basis van gerealiseerde lasten. Na het afronden van de verkenningsfase begin 2025 is de verwachting dat een groter deel van dit traject wel aan de norm voldoet en dus niet versterkt hoeft te worden. Dit zal een aanzienlijke kostenbesparing opleveren bij de uitvoering van dit project, ten opzichte van de oorspronkelijke raming.
- Consequentie van de vertraging op het versterkingsproject Normtraject 20-3 Geervliet - Hekelingen is dat de (gesubsidieerde) planuitwerkingsfase dit jaar niet kan starten. Dit levert in 2024 een nadeel op van € 0,3 miljoen aan subsidiebatens en een voordeel van € 0,1 miljoen aan lasten. Naar verwachting kan in 2025 de planuitwerkingsfase alsnog starten en zullen dan de subsidiebatens in de begroting worden opgevoerd.
- Onvoorziene herstelwerkzaamheden aan de kade van Haven Battenoord, waarvan de kosten worden verdeeld over de programma's (Waterveiligheid, Voldoende en Schoon Water en Wegen), leiden bij het programma Waterveiligheid tot een nadeel van € 0,1 miljoen. Het college heeft, vanuit veiligheidsoogpunt, besloten vooruitlopend op instemming van de VV de werkzaamheden op te starten (DH 09-07-2024, iBabs 1060).

Investeringen Waterveiligheid: Er zijn geen wijzigingen.

4.2 Programma Voldoende en Schoon Water

Het programma Voldoende en Schoon Water richt zich op de zorg voor een goed functionerend watersysteem. Een watersysteem met water van goede kwaliteit, waarin we inzetten op het voldoende aanvoeren van water in droge periodes en het tegengaan van wateroverlast in natte omstandigheden.

Het watersysteem is onderhevig aan allerlei ontwikkelingen. Fysische ontwikkelingen zoals extremer weer en afnemende rivierafvoer door klimaatverandering, maatschappelijke ontwikkelingen zoals veranderende verwachtingen en toenemende bewustwording, en ontwikkelingen in de omgeving zoals veranderend landgebruik en een toenemende druk op de ruimte. Dit betekent dat we als waterbeheerder continu bezig zijn om ervoor te zorgen dat het watersysteem ook in deze veranderende omstandigheden zo veel mogelijk aan de wensen en eisen blijft voldoen. Dit doen we met activiteiten rond beheer, onderhoud en inrichting, maar ook door monitoring, advisering, beeldvorming, handhaving, vergunningverlening, onderzoek en innovatie.

De programmabegroting 2024 benoemt de volgende speerpunten voor het programma Voldoende en Schoon Water:

- We geven een impuls aan de waterkwaliteit en biodiverse waternatuur.
- We verminderen de watervervuiling.
- We maken het watersysteem klaar voor het klimaat van 2050.
- We vergroten de grip op het watersysteem om invulling te geven aan het zoetwatervraagstuk en de functies toekomstbestendig te faciliteren.
- We vergroten de meerwaarde van water, de zichtbaarheid van goed water, en het waterplezier.
- We verminderen de uitstoot van broeikasgassen bij de uitvoering van het waterbeheer.

In deze paragraaf lichten we de belangrijkste ontwikkelingen en afwijkingen op de speerpunten en de daarbij horende streefwaarden toe.

Na een lange voorbereidingstijd komt de uitvoering van de verschillende maatregelen voor de KRW-waterlichamen dit jaar op stoom. De prognose voor 2024 komt daardoor uit op 38%. We zijn gestart met het opstellen van de beheer- en onderhoudsplannen voor de KRW-waterlichamen en de uitvoering van de natuurvriendelijke oevers. Het waterschap kan deze maatregelen versneld uitvoeren, omdat ze separaat aan de watergebiedsplannen worden opgepakt. Er wordt een aantal Grote Wateren gebaggerd en daarnaast gaan we dit jaar de investering Maatregelen Binnenbedijkte Maas (het afkoppelen van de Sint Anthoniepolder) uitvoeren. Dat zorgt voor een vermindering van de nutriëntenbelasting op de Binnenbedijkte Maas.

In 2024 wordt een KRW-midterm review uitgevoerd. Over de as van de watergebiedsplannen werken we aan verbetering van de waterkwaliteit, onder andere door uitvoering van het visbeleid en vismigratieplan. Op basis van de strategie waterkwaliteit (voorheen visie op waterkwaliteit) zal het proces starten om te komen tot (definitieve) doelen voor regulier water. Daarnaast wordt verder gewerkt aan het gebiedsplan Zuiderdiep en leveren we een bijdrage aan het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Vanuit beheer en onderhoud werken we verder aan de proef voor het gefaseerd maaien.

We gaan door met het baggeren van landelijke en stedelijke gebieden, een aantal grote waterlichamen (KRW) en in- en uitlaatgeulen. Hoge chloridewaarden van de baggerspecie op enkele locaties, maken het zoeken naar geschikte afzetlocaties tot een mogelijk knelpunt. In het kader van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer is het project Aanpak reductie gewasbeschermingsmiddelen Zuid-Hollandse Eilanden opgestart. Inmiddels zijn alle bijdragen van derden (DAW Impulsregeling en provincie Zuid-Holland) binnen en kunnen de emissiecoaches 'de boer op'. Ook het DAW-project Bodem als basis wordt dit jaar vervolgd. Het plan om samen met gemeenten strategieën te ontwikkelen om emissies waar nodig te verminderen, vindt dit jaar geen doorgang. Dat komt door personele onderbezetting en de focus op het eerst vaststellen van de strategie waterkwaliteit.

In 2024 wordt het vernieuwde gemaal Oudendoorn opgeleverd en gaan we door met het voorbereiden en uitvoeren van verschillende maatregelen om objecten in stand te houden en te verbeteren. Dit betreft onder andere de renovatie van een aantal gemalen. Binnen de watergebiedsplannen gaan we door met het uitwerken van maatregelen voor de diverse opgaven, zoals het realiseren van voldoende waterbergend vermogen. Volgens planning is het resultaat van fase 0.2 van de eerste drie watergebiedsplannen vastgesteld. Daarnaast dragen we bij aan initiatieven van derden waarbinnen de mogelijkheid bestaat om het waterbergend vermogen van ons watersysteem te vergroten. Een voorbeeld is een bijdrage aan een projectontwikkelaar die bij een woonwijk in Nieuw-Beijerland extra waterberging gaat aanleggen.

Binnen het onderzoeksprogramma Brielse Meer vinden deelonderzoeken plaats, waarbij maatregelen worden geïdentificeerd. Daarnaast worden waterschaps-breed, door middel van een analyse onderzoek, de zoetwaterbeschikbaarheidsknelpunten en mogelijke maatregelen in kaart gebracht. Dit biedt ook een basis voor uitgangspunten ten aanzien van chloride. De uitkomsten met betrekking tot maatregelen worden aangedragen bij het Deltaprogramma.

We werken door aan een integraal meetnet voor het watersysteem. Dit jaar komt een nieuw "toestand en trendmeetnet chemie & biologie" gereed. Daarnaast zijn voor de KRW nieuwe technieken en specialistische monitoring ingezet, waarmee de betrouwbaarheid van de meting van normoverschrijding is verhoogd en we ook een aantal niet-toetsbare stoffen toch konden beoordelen. Het grondwatermeetnet wordt in 2024 gerevitaliseerd en in gebruik genomen vanaf eind 2025. In het kader van het kwantiteitsmeetnet is een nader plan uitgewerkt om vanaf 2025 onder andere debieten te gaan bepalen bij verschillende gemalen en inlaten. De werkzaamheden in het kader van automatiseren en meten bij inlaten rondom het Brielse Meer zijn afgerond. Het is noodzakelijk de komende jaren verder door te bouwen: met de meetplannen zetten we een eerstvolgende stap voor volledig data-inwinning, maar doorvertalen t.b.v. de informatiebehoefte en daarna ontsluiting en gebruik van die informatie verder in de organisatie vraagt aandacht.

In 2024 gaan we door met uitvoering geven aan het groenbeleidsplan en maaien waar nodig en mogelijk de aangewezen wateren voor recreatie. We werken de aanpak op het gebied van waterbewustzijn verder uit, gericht op drie pijlers: communicatie, educatie en jeugdbestuur.

We gaan door met het circulair aanbesteden binnen projecten en nemen maatregelen voor de terugdringing van de CO₂-uitstoot. Bij het baggeren van de Binnenbedijkte Maas is ingezet op emissiereductie, echter bleek dit vanwege een beperkte doorlooptijd voor de aannemers niet haalbaar. We gaan verder met de aanpak Duurzaam GWW, kijken bij de uitvoering van projecten naar zoveel mogelijk hergebruik en vragen bij de aanleg van nieuwe objecten om een materialenpaspoort. Ook wordt gemaal Oudendoorn dit jaar opgeleverd. Daarbij is de dieselmotor vervangen door een elektrische en hebben we bij dit gemaal gekozen voor extra maatregelen op gebied van duurzaamheid.

Naast de inzet op een duurzame aanleg wordt ook ingezet op duurzaam beheer en onderhoud. Zo kan er met het NBWS-BOS gestuurd worden op energie-efficiëntie binnen de operationele bediening. Ook ronden we de reststroomstrategie van ons waterschap af waarmee circulaire oplossingen voor het hergebruik van bagger en maaisel verkend worden. Hierbij willen we de kennis en ervaring van opdrachtnemers inzetten, onder andere door deelname aan het circulair baggerconsortium.

Speerpunt	Subdoelen	Prestatie indicatoren	Norm 2027	Streefwaarde 2024	Prognose 2024
We geven een impuls aan de waterkwaliteit en biodiverse waternatuur	Verbeteren waternatuur en een gezond ecologisch evenwicht	Het % uitgevoerde (KRW-) maatregelen per cluster (investeringen/beheer en onderhoud/ onderzoek)	100%	26%	38%
		Het % gestarte KRW-maatregelen (planvoorbereiding/in uitvoering)	100%	70%	99%
We maken het watersysteem klaar voor het klimaat van 2050	Vergroten van het inzicht in de gevolgen van klimaatverandering voor het watersysteem	Het % bemalingsgebieden (t.o.v. het totale aantal bemalingsgebieden) waarvoor een actueel watergebiedsplan is vastgesteld op basis van de laatste klimaatinzichten	100%	37%	22%**
We vergroten de grip op het watersysteem om invulling te geven aan het zoetwatervraagstuk en de functies toekomstbestendig te faciliteren	Optimaliseren van de beschikbaarheid van (zoet)water	De peilindicator (bestaand instrument waarmee bepaald wordt in hoeverre het peilbeheer overeenstemt met de vastgelegde peilen)	100%	100%	92%*

Tabel 4: KPI's programma Voldoende en Schoon Water

* *Betreft wettelijke (zorg)plicht vandaar de streefwaarde 100%, die in de praktijk niet haalbaar is. Streefwaarde in de praktijk ligt rond 92%.*

** *betreft het aantal bemalingsgebieden waarvoor het document WGP02 is vastgesteld, zoals bedoeld in het proces watergebiedsplannen beschreven in de bestuurlijke informatiebrief van eind vorig jaar.*

Foto: Blauwgroen schoolplein en waterspeelplaats

Exploitatie en investeringen

Voldoende en Schoon Water <i>(bedragen x € 1 mln.)</i>		Begroting	Begroting (incl. wijzigingen)	Realisatie t/m juni (excl. verplichtingen)	Begroting na bijstelling	Bijstelling begroting	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten	02.10 Basisinricht watersysteem/Basiswaterkwal	39,7	39,6	15,2	39,7	0,1	N
	02.20 Robuust en klimaatbestendig watersysteem	18,1	17,7	7,8	17,5	-0,1	V
	02.30 Faciliteren gebruiksfuncties	8,4	8,2	4,0	8,2		
Totaal Lasten		66,2	65,5	26,9	65,5	0	
Baten	02.10 Basisinricht watersysteem/Basiswaterkwal	-1,8	-1,9	-1,0	-2,1	-0,2	V
	02.20 Robuust en klimaatbestendig watersysteem	-0,9	-0,9	-0,5	-0,9		
	02.30 Faciliteren gebruiksfuncties	-0,3	-0,3	-0,1	-0,3		
Totaal Baten		-2,9	-3,0	-1,6	-3,2	-0,2	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming		63,3	62,4	25,3	62,3	-0,2	V
Toevoeging aan reserves		0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves		-6,7	-7,1	-3,7	-7,1	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming		56,6	55,3	21,6	55,2	-0,2	V

Tabel 5: Resultaat 2^e begrotingswijziging exploitatie Voldoende en Schoon Water

De wijzigingen op het programma Watersystemen resulteren na bestemming in een voordeel van € 0,2 miljoen. De oorzaak hiervan is:

- Er is subsidie ontvangen vanuit de Impulsregeling Deltaplan Agrarisch Waterbeheer 2023-2027 (voordeel € 0,2 miljoen);
- Het amoveren van gemaal Torensteepolder heeft vertraging opgelopen wegens uitgebreider grond- en explosievenonderzoek waardoor de ontwerpfase langer duurt. Doordat het gemaal in een waterkering ligt, moeten de werkzaamheden zo veel mogelijk buiten het gesloten seizoen plaatsvinden en wordt het amoveren in 2025 gerealiseerd (voordeel € 0,5 miljoen). Het vrijgevalen budget wordt binnen het programma gebruikt om onder andere de voorkeursbeslissing voor het gemaal Park Twee Heuvels op de markt te zetten (nadeel € 0,2 miljoen), het dekken van hogere onderzoeks- & voorbereidingskosten (nadeel € 0,2 miljoen) en het tekenwerk ten behoeve van NBWS (nadeel € 0,1 miljoen). Per saldo betreft het daarmee een budget neutrale wijziging. In 2023 is besloten om € 0,3 miljoen ten behoeve van het amoveren van gemaal Torensteepolder toe te voegen aan de bestemmingsreserve budgetoverhevelingen. Doordat het amoveren van gemaal Torensteepolder vertraging heeft opgelopen en niet langer wordt uitgevoerd in 2024, wordt dit bedrag niet onttrokken en schuift de onttrekking door naar 2025.

Voldoende en schoon water	Status	Laatst bestuurlijk vastgestelde data*	Geactualiseerde bestuurlijke data*	Toelichting
7103100219 Nieuwe Besturing Watersystemen Technische Automatisering (NBWS-TA)	LOPEND	sep-2018 dec-2024	sep-2018 dec-2024	Scope: In verband met de grote complexiteit van de ombouw van Gemaal Inlaat van Pallandt, Gemaal Oud en Nieuw Reyerwaard en Gemaal De Bosschen worden deze uit de scope van deze investering gehaald en met de begroting 2025 als nieuwe investering opgevoerd. De energievoorziening van de zonnestuwen (zonnepanelen en accu's) is dusdanig verouderd dat ze onvoldoende prestaties leveren. Voor de vervanging van deze zonnepanelen en accu's wordt een nieuwe investering opgenomen in de begroting 2025. De ombouw van de zonnestuwen naar NBWS-TA wordt gecombineerd met deze vervanging en is daarom uit de scope van deze investering gehaald. Met deze aanpassingen kan deze investering in 2024 worden afgesloten en kan de afschrijving vanaf 2025 starten. Financiën: Het krediet wordt verlaagd doordat de ombouw van zonnestuwen uit de scope van het project is gehaald en via een aparte investering wordt gerealiseerd. Daarnaast worden 3 gemalen uit de scope van het project gehaald en via een aparte investering gerealiseerd. De ombouw werkzaamheden voor een aantal gemalen binnen het project NBWS-TA zijn dermate complex en vereisen daardoor meer inzet waardoor deze aanpassing van de scope niet leidt tot verlaging van het krediet.
7103100258 Nieuwe Besturing Watersysteem - BOS	LOPEND	nov-2021 jun-2024	nov-2021 dec-2024	Tijd: Het project is vertraagd om goed aan te kunnen sluiten op leveringen van gerelateerde projecten (o.a. NBWS-TA) en de beperkte beschikbare personele capaciteit. Hierdoor verschuift de einddatum van medio 2024 naar eind 2024.
7103100288 Maatregelen Binnenbedijkte Maas	LOPEND	jun-2020 dec-2024	jun-2020 jun-2025	Tijd: Als gevolg van een langdurig ontheffingstraject in het kader van de flora en faunawet bij de omgevingsdienst Haaglanden is de uitvoering vertraagd en verschuift de afronding van deze investering naar 2025.
7103100344 NBW 2017-2027 Peilvak 17e Binnenmaas	LOPEND	mei-2018 dec-2024	mei-2018 dec-2025	Tijd: Als gevolg van extra onderzoek naar het meest optimale ontwerp voor de kruising van de secundaire waterkering is de voorbereiding vertraagd en vindt de uitvoering in het eerste half jaar van 2025 plaats.
7103100363 Waterhuishoud.pl Reservaat Oudeland van Stryen	LOPEND	sep-2022 dec-2025	sep-2022 dec-2026	Tijd: Als gevolg van het samenvoegen van projecten Oudeland van Strijen en Infrastructurele werken SBB in combinatie met een langlopende subsidieaanvraag van Staatsbosbeheer, heeft de voorbereiding vertraging opgelopen en vindt de uitvoering plaats in 2025 en 2026.
7103100368 Waterberging hart van Reyeroord	LOPEND	jun-2022 dec-2024	jun-2022 dec-2025	Tijd: Door extra benodigde afstemming tussen gemeente en waterschap over het ontwerp verschuift de oplevering van het totale project naar 2025.
7103300144 Vervanging stuwen 2023 HoO	LOPEND	mrt-2023 mrt-2024	mrt-2023 dec-2024	Scope: In verband met nieuwbouwplannen van de gemeente Brielle wordt het vervangen en automatiseren van stuw 'Zuurland' (11634ST) uit de scope gehaald. Tijd: In verband met beperkte interne capaciteit zijn de werkzaamheden voor het automatiseren van de stuw 'Uitstroom Singels Rockanje' vertraagd.

				Financiën: De financiën zijn aangepast naar aanleiding van de herijkte scope en de actuele kosten.
7103300157 Vervanging stuwen 2024 HoO	LOPEND	jan-2024 dec-2024	jan-2024 dec-2024	Scope: Er heeft een herijking van de scope plaatsgevonden op basis van urgentie en externe ontwikkelingen. Hierdoor is een aantal stuwen uit deze investering gehaald en is een aantal stuwen er aan toegevoegd.
7103100373 Vismigratieroutes	POTENTIEEL	2024 2027	2027 2027	Tijd: Deze investering betreft een reservering voor de uitvoering van de vismigratieroutes conform het vismigratieplan. Deze maatregelen worden veelal in de watergebiedsplannen uitgevoerd en deels uit dit krediet gefinancierd. Hierdoor is het exacte moment van uitvoering nog niet bekend, waardoor de startdatum van deze investering is verschoven.
7103100379 Invulling wateropgave ZW	POTENTIEEL	2023 2024	2026 2027	Tijd: In verband met bezuinigingen bij de gemeente Zwijndrecht wordt bekeken of en wanneer deze investering uitgevoerd kan worden. Hierdoor is de startdatum van deze investering verschoven.
7103100380 Y11.034 Wateropgave O-N Reijerwaard	POTENTIEEL	2023 2026	2027 2028	Tijd: De invulling van maatregelen voor deze investering moet nog worden bepaald. Hierdoor vinden er op korte termijn nog geen uitgaven op deze investering plaats en is de startdatum van deze investering verschoven.
7103100381 Waterkraan fase 2 Dordrecht	POTENTIEEL	2023 2025	2024 2025	Tijd: De samenwerkingsovereenkomst met de gemeente Dordrecht bevindt zich in de afrondende fase en zal dit jaar worden vastgesteld. De startdatum van deze investering is hierop aangepast.
7103100382 Automatiseren inlaten - WSHD-breed	POTENTIEEL	2023 2026	2025 2026	Tijd: Momenteel wordt gezien hoe het doel van deze investering zo efficiënt mogelijk uitgevoerd kan worden, hierdoor is de startdatum van deze investering verschoven.
7103100385 Herziening Meetnet	POTENTIEEL	2024 2027	2025 2027	Scope: Op basis een aanvullend onderzoek zijn de aanpassingen aan het huidige meetnet bepaald en vertaald in scope en bijbehorende raming en planning. Tijd: De planning is bijgesteld naar aanleiding van de gedefinieerde scope. Financiën: De financiën zijn bijgesteld naar aanleiding van de gedefinieerde scope.

Tabel 6: Mutaties investeringen Voldoende en Schoon Water

*In de kolommen met bestuurlijke data is eerst het jaar van aanvang en daaronder het jaar van realisatie weergegeven. Voor lopende investeringen zijn ook de maanden in de betreffende jaren opgenomen. Hiermee worden mutaties in de planning binnen één kalenderjaar zichtbaar.

Programmabreed risicokrediet

Voldoende en Schoon Water <i>(bedragen x € 1 mln.)</i>	Stand 1e begrotingswijziging 2024	Benut	Toegevoegd vanuit vrijgemaakte investering	Extra toevoeging	Huidig krediet
Voldoende en Schoon Water	2,5	1,1	0,2	0,0	1,7

Tabel 7: Stand van zaken programmabreed risicokrediet Voldoende en Schoon Water

In de periode tussen de meetmomenten van de 1^e begrotingswijziging en de 2^e begrotingswijziging (19 juni 2024) is er voor het programma Voldoende en Schoon Water een drietal benuttingen geweest voor een totaal van € 1,1 miljoen. In deze periode zijn er zes kredieten vrijgemaakt, waardoor er een afdracht is gedaan aan het risicokrediet van € 0,2 miljoen. De lopende investeringen bevinden zich in de afrondende fase of juist aan het begin van de uitvoering. Het huidige risicokrediet is dan ook voldoende om het actuele risicoprofiel van het programma te kunnen dekken. De specificatie per project van de toevoegingen aan en onttrekkingen uit het programmabreed risicokrediet Voldoende en Schoon Water wordt vermeld in de vertrouwelijke bijlage.

4.3 Programma Waterketen

Met ons werk in de waterketen beogen we primair de volksgezondheid te bevorderen en het milieu te beschermen. Dat doen we door de doelmatige en duurzame bouw en exploitatie van onze zuiveringstechnische werken, binnen alle wettelijke eisen en bepalingen.

Binnen de waterketen onderscheiden we de volgende hoofdprocessen: het transport van afvalwater, het zuiveren van afvalwater en de slibverwerking. Bij de uitoefening van deze taken werken we effectief samen met onze ketenpartners zoals gemeenten, de drinkwaterbedrijven en Huisvuilcentrale Noord Nederland (HVC). Alle rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) moeten voldoen aan de wettelijke eisen. Daarnaast heeft veiligheid een prominente plek binnen de waterketen.

In ons beheergebied verwerken 20 rwzi's jaarlijks circa 130 miljoen m³ afvalwater met een vuillast van 1,5 miljoen vervuilingseenheden. Daarnaast beheren we 11 slibontwateringsinstallaties en 1 slibvergistinginstallatie. Bij het zuiveren van afvalwater ontstaat slib. Voor de eindverwerking (verbranding) van dit slib werken we samen met andere waterschappen en partners in de slibverwerkingsketen, zoals HVC.

Bij de taakuitoefening van onze waterketentaak vormen doelstellingen vanuit het oppervlaktewater een belangrijke randvoorwaarde. Het thema waterketen heeft dan ook veel raakvlakken met het programma Voldoende en Schoon water.

De programmabegroting 2024 benoemt de volgende speerpunten voor het programma Waterketen:

- We voldoen aan de wettelijke eisen;
- We verbeteren de kostenefficiëntie, de doeltreffendheid, de adequaatheid en de voorspelbaarheid van de waterketen;
- We verminderen de CO₂-uitstoot bij de uitvoering van werkzaamheden aan de waterketen;
- We continueren en waar nodig intensiveren de samenwerking met ketenpartners;
- We vergroten op maatschappelijk verantwoorde wijze de meerwaarde uit afvalwater en zuiveringsslib.

Deze paragraaf geeft een toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen en afwijkingen op de speerpunten en de daarbij horende streefwaarden.

De reguliere werkzaamheden van onderhoud en procesvoering op onze zuiveringen, rioolgemalen en persleidingen loopt volgens planning. Ten aanzien van het verwijderingsrendement stikstof is de prognose dat de streefwaarde van 77,5% dit jaar niet behaald wordt, maar het wettelijke doel van 75% wel. Dit wordt veroorzaakt door een lager verwijderingsrendement van stikstof op rwzi Dokhaven. Dit heeft te maken met meerdere factoren: veel meer neerslag en daarmee regenwater afvoer, vaker een first flush, lagere watertemperatuur, 7/8 bedrijf voor het uitvoeren van preventief onderhoud, lagere prestatie van de deelstroombehandeling en tijdelijk uit bedrijf zijn vanwege gebroken kettingruimers.

Door diverse opstartproblemen bij de pilot met installatie van de eerste online meters waterlijn wordt het project niet in 2024 opgeleverd, maar in 2025. Hierdoor wordt de prognose bijgesteld naar 0% (zie tabel KPI's).

De prognose voor besparing van het energieverbruik is van 3% bijgesteld naar 2,2%. Dit wordt verklaard door een hoger energieverbruik voor de extra regenwaterafvoer en extra beluchting om te voldoen aan de lozingsseisen.

Met 17 andere waterschappen is een nieuwe aanbesteding gestart, waarbij ook eisen aan de dosering van polymeer zijn gesteld. Er bleken meer testen nodig te zijn met verschillende potentiële polymeerleveranciers op de werking van het polymeer op de zuiveringen. Daardoor is de aanbestedingsperiode langer dan vooraf voorzien en kan pas later een efficiënter polymeer gedoseerd worden.

De overige activiteiten lopen conform planning.

Speerpunt	Subdoelen	Prestatie indicatoren	Norm 2027	Streefwaarde 2024	Prognose 2024
We voldoen aan de wettelijke eisen	Verbeteren afnameverplichting met gemeente	Het % voldaan aan de afnameverplichting	99,5%	99,2%	>99,2%
	Verbeteren verwijderingsrendementen voor stikstof en fosfaat	Het % voldaan aan de verwijderingsrendementen voor stikstof en fosfaat	77,5% (stikstof) 85% (fosfaat)	77,5% (stikstof) 85% (fosfaat)	77,1% (stikstof) >85% (fosfaat)
	Verbeteren naleving van de lozingsvergunningen	Het % voldaan aan de lozingsvergunningen	99%	98,4%	>98,4%
We verbeteren de kostenefficiëntie, de doeltreffendheid, de adequaatheid en de voorspelbaarheid van de waterketen	Vergroten van de kostenefficiëntie in de waterketen	Het % Inzicht in de middellange termijn investeringsopgave	100%	50%	50%
		Het % inzicht in de operationele kosten	100%	90%	90%
	Verminderen van de discrepantie op de zuiveringen	Het % discrepantie	15%	20%	<20%
	Vergroten van het ontwateringsrendement van het zuiveringsslib	Het % slibontwatering (droge stof gehalte slib)	24%	23,2%	>23,2%
	Reduceren van de hoeveelheid rioolvreemd water en hemelwater naar de rwzi	Het aantal liter water per vervuilingseenheid (v.e.) op de rwzi	240	246	>246
	Vergroten van de mate van digitalisering/automatisering in de waterketen	Het % gerealiseerd van de investeringen online meters waterlijn, TA zuiveren en online meters sliblijn	100%	50%	0%
We verminderen de CO2-uitstoot bij de uitvoering van werkzaamheden aan de waterketen	Verminderen van het energieverbruik	Het % vermindering energieverbruik	10%	3%	2,2%
	Verminderen van het polymeergebruik	Het % vermindering polymeerverbruik	10%	1%	0%
	Verminderen van de emissie van broeikasgassen	Het % vermindering broeikasgassen	ntb	0%	0%
We continueren en waar nodig intensiveren van de samenwerking met ketenpartners	Vergroten van de afstemming in de werkzaamheden met ketenpartners	Het aantal gemiste kansen in de afstemming	5	8	<8

Speerpunt	Subdoelen	Prestatie indicatoren	Norm 2027	Streefwaarde 2024	Prognose 2024
We vergroten op maatschappelijk verantwoorde wijze de meerwaarde uit afvalwater en zuiveringsslib	Vergroten van de meerwaarde uit afvalwater en de meerwaarde uit slib	Het % meerwaarde uit slib	80% van fosfaat uit zuiveringsslib hergebruik	0%	0%
		Het % meerwaarde uit afvalwater	10% van de zuiveringskringen	0%	0%

Tabel 8: KPI's programma Waterketen

Exploitatie en investeringen

Waterketen (bedragen x € 1 mln.)		Begroting	Begroting (incl. wijzigingen)	Realisatie t/m juni (excl. verplichtingen)	Begroting na bijstelling	Bijstelling begroting	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten	03.10 Beheer RWZI's	93,0	95,1	45,7	95,9	0,9	N
	03.20 Impact op oppervlakte water	0,1	0,1	0,0	0,1		
	03.30 Doelmatige waterketen	0,2	0,2	0,1	0,2		
Totaal Lasten		93,3	95,4	45,8	96,2	0,9	N
Baten	03.10 Beheer RWZI's	-3,6	-3,6	-1,5	-3,9	-0,3	V
	03.20 Impact op oppervlakte water	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0		
	03.30 Doelmatige waterketen	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0		
Totaal Baten		-3,7	-3,6	-1,5	-3,9	-0,3	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming		89,6	91,8	44,3	92,3	0,5	N
Toevoeging aan reserves		0	2,0	0	2,0	0	
Onttrekking aan reserves		-2,9	-6,4	-2,9	-6,4	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming		86,7	87,4	41,4	87,9	0,5	N

Tabel 9: Resultaat 2^e begrotingswijziging exploitatie Waterketen

De wijzigingen op het programma Waterketen resulteren na bestemming in een nadeel van € 0,5 miljoen. De oorzaken hiervan zijn:

- Als gevolg van de vele neerslag is de verwachting dat de definitieve aanslag van de verontreinigingsheffing 2023 hoger is dan de voorlopige aanslag (nadeel € 0,2 miljoen);
- De kosten voor de schoonmaak en betoninspecties op rwzi Oud-Beijerland blijken hoger dan ingeschat (nadeel € 0,4 miljoen);
- Daarnaast worden er meer kosten gemaakt voor het preventief onderhoud (€ 0,3 miljoen), slibverwerking/vuil- en slibafvoer (€ 0,2 miljoen) en polymeer voor de slibontwatering (€ 0,3 miljoen). Dit wordt echter gecompenseerd door de lagere energiebelasting (€ 0,8 miljoen). Per saldo is dit neutraal;
- Om het risico op uitval van de Anammox (deelstroombehandeling stikstof op Sluisjesdijk) te beheersen, zijn kritische reserveonderdelen aangeschaft (nadeel € 0,1 miljoen);
- Er is extra onderzoeksbudget nodig voor de vooronderzoeken naar de vervanging persleiding Molendijk Numansdorp (nadeel € 0,1 miljoen);
- De opbrengst uit gemeentelijke bijdragen op basis van de afvalwaterakkoorden vallen hoger uit (voordeel € 0,3 miljoen).

Waterketen	Status	Laatst bestuurlijk vastgestelde data*	Geactualiseerde bestuurlijke data*	Toelichting
7304100118 Online meters waterlijn rwzi's	LOPEND	jun-2020 dec-2024	jun-2020 jun-2025	Tijd: Er zijn diverse opstartproblemen opgetreden bij de pilot met installatie van de eerste online meters, waardoor het project ruim een half jaar vertraging heeft opgelopen. Hierdoor verschuift de bestuurlijke einddatum een half jaar naar achteren.
7304100190 Verv aansl+verzakt leidingwerk Dordr	LOPEND	sep-2022 jun-2025	sep-2022 jun-2025	Financiën: Op basis van het afvalwaterakkoord zijn de kosten van het aandeel Gemeente Dordrecht doorbelast. Hierdoor kan het netto krediet verlaagd worden.
7304100192 Influentafsluiters LV Dokhaven	LOPEND	jun-2023 dec-2025	jun-2023 dec-2027	Tijd: Door prioriteiten te stellen aan andere reguliere- en grootonderhoudswerkzaamheden met een hoger risicoprofiel verschuift de bestuurlijke eindmijlpaal van dit project.
7304100202 Investerings vanuit ALM ZE Heenvliet	POTENTIEEL	2024	2028	Tijd: Op basis van de vastgestelde ALM-voorkeursvariant en de transitiepaden Waterketen wordt voorzien om de realisatie in 2028 te starten.
7304100203 Investerings vanuit ALM ZE Hellevoets	POTENTIEEL	2024	2028	Tijd: Op basis van de vastgestelde ALM-voorkeursvariant en de transitiepaden Waterketen wordt voorzien om de realisatie in 2028 te starten.
7304100205 Investerings vanuit ALM ZE Dokhaven	POTENTIEEL	2025	2028	Tijd: Op basis van de vastgestelde ALM-voorkeursvariant en de transitiepaden Waterketen wordt voorzien om de realisatie in 2028 te starten.
7304100206 Investerings vanuit ALM ZE Dordrecht	POTENTIEEL	2024	2031	Tijd: Op basis van de vastgestelde ALM-voorkeursvariant en de transitiepaden Waterketen wordt voorzien om de realisatie in 2031 te starten.

Tabel 10: Mutaties investeringen Waterketen

*In de kolommen met bestuurlijke data is eerst het jaar van aanvang en daaronder het jaar van realisatie weergegeven. Voor lopende investeringen zijn ook de maanden in de betreffende jaren opgenomen. Hiermee worden mutaties in de planning binnen één kalenderjaar zichtbaar.

Programmabreed risicokrediet

Waterketen (bedragen x € 1 mln.)	Stand 1 ^e begrotingswijziging 2024	Benut	Toegevoegd vanuit vrijgemaakte investering	Extra toevoeging	Huidig krediet
Waterketen	7,0	1,9	3,3	0,0	8,4

Tabel 11: Stand van zaken programmabreed risicokrediet Waterketen

In de periode vanaf 15 maart tot de input van 31 mei voor de 2^e begrotingswijziging van 2024 is er voor het programma Waterketen een benutting geweest voor het project 'Online meters waterlijn rwzi's' voor een totaal van € 1,9 miljoen. Dit betreft enerzijds kosten voor uren en anderzijds opgetreden risico's die nodig waren om te kunnen starten met de realisatiefase van dit project. Er zijn in deze periode zes kredieten vrijgemaakt. Deze hebben een afdracht gedaan aan het risicokrediet, waardoor het totaal is gestegen met € 1,4 miljoen.

De specificatie per project van de toevoegingen aan en onttrekkingen uit het programmabreed risicokrediet Waterketen wordt vermeld in de vertrouwelijke bijlage.

Foto: Levering Ruimerbrug rwzi Oostvoorne

4.4 Programma Wegen

Onze wegenbeheertaak richt zich op het veilig kunnen gebruiken van wegen en fietspaden overeenkomstig de functie die ze hebben in het gehele netwerk van infrastructuur, waarbij wordt gestreefd naar nul verkeersslachtoffers. In het verlengde daarvan concentreert de wegenbeheertaak zich op het in stand houden van die wegen en fietspaden.

In de programmabegroting 2024 zijn de volgende speerpunten benoemd voor het programma Wegen:

- We richten wegen en fietspaden duurzaam veilig in, passend bij hun functie in het infrastructuurnetwerk;
- Met robuuste netwerken voor alle modaliteiten zorgen we voor een goede bereikbaarheid en dragen we bij aan de mobiliteitstransitie;
- We differentiëren het onderhoudsniveau al naar gelang de functie van de weg of het fietspad binnen het infrastructuurnetwerk;
- We hanteren duurzaamheid als leidend principe voor het beheer en onderhoud van het wegenareaal.

In deze paragraaf staat een toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen en afwijkingen op de speerpunten en de daarbij horende streefwaarden.

Op basis van de geactualiseerde netwerken (gemotoriseerd-, fiets- en landbouwnetwerken) en de daaraan gestelde eisen wordt de inrichting van de wegen aangepast. In 2024 bereiden we onder andere opgaven voor op het gebied van utilitaire fietsroutes, zoals schoolfietsroutes. Uitvoering van deze opgaven doen we zoveel mogelijk op het moment dat we (groot) onderhoud aan de weg uitvoeren. We streven daarbij naar een onderhoudskwaliteit van C-kwaliteit (conform CROW systematiek) voor minimaal 90% van alle wegen in ons beheer. Met de nieuw aanbestede raamcontracten worden ook in 2024 de nodige vierkante meters groot onderhoud uitgevoerd om op schema te liggen voor het behalen van de streefwaarde 2024 en doelstellingen 2027. In de nieuwe contracten zijn ook aanvullende bepalingen opgenomen voor het hergebruik van materialen. Daardoor verwachten we in 2024 ruim boven de gestelde streefwaarde voor circulair werken uit te komen. Het ecologisch beheer van de berm en zandbermen zetten we voort in nauwe samenwerking met onze collega's buiten. Ondertussen zijn we gestart met het nauwkeurig monitoren van de toename in biodiversiteit van flora als gevolg van deze wijze van beheer.

Speerpunt	Subdoelen	Prestatie indicatoren	Norm 2027	Streefwaarde 2024	Prognose 2024
We richten wegen en fietspaden duurzaam veilig in, passend bij hun functie in het infrastructuurnetwerk.	Verbeteren van de afstemming tussen de gewenste functie en de categorisering van het wegenareaal.	De actualiteit van de wegencategorisering.	≤ 3 jaar	≤ 3 jaar	≤ 1 jaar
	Vergroten van het areaal duurzaam veilig ingerichte wegen en fietspaden conform de wegencategorisering.	Het % duurzaam veilig ingerichte wegen en fietspaden overeenkomstig de bijbehorende categorisering.	96%	93%	93%

We differentiëren het onderhoudsniveau al naar gelang de functie van de weg of het fietspad binnen het infrastructuurnetwerk.	Verbeteren van het onderhoudsniveau al naar gelang de functie van de weg binnen het infrastructuurnetwerk.	Het % wegen en fietspaden dat voldoet aan het toebedeelde niveau van onderhoudskwaliteit.	Minimaal 90% C	Minimaal 85% C	> 90% C
We hanteren duurzaamheid als leidend principe voor het beheer en onderhoud van het wegenareaal.	Vergroten van de biodiversiteit en de ecologische functie van wegbermen.	Het % ecologisch beheerde wegbermen.	60%	60%	60%
	Vergroten van de circulariteit bij onderhouds- en reconstructiewerkzaamheden.	Het % hergebruikt asfalt ten opzichte van het totaal toegepaste asfalt.	50%	42,5%	> 42,5%

Tabel 12: KPI's programma Wegen

Exploitatie en investeringen

Wegen (bedragen x € 1 mln.)		Begroting	Begroting (incl. wijzigingen)	Realisatie t/m juni (excl. verplichtingen)	Begroting na bijstelling	Bijstelling begroting	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten	04.10 Verkeersveiligheid	4,6	4,9	2,1	4,9		
	04.20 Bereikbaarheid	19,7	19,1	7,6	19,2	0,1	N
Totaal Lasten		24,3	24,0	9,7	24,1	0,1	N
Baten	04.10 Verkeersveiligheid	-0,5	-0,5	-0,3	-0,5		
	04.20 Bereikbaarheid	-10,0	-10,1	-9,7	-10,1		
Totaal Baten		-10,5	-10,6	-10,0	-10,6		
Saldo van baten en lasten voor bestemming		13,8	13,4	-0,3	13,5	0,1	N
Toevoeging aan reserves		0,0	0,0	0,0	0,0	0	
Onttrekking aan reserves		-1,9	-2,0	-2,0	-2,0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming		11,9	11,5	-2,2	11,6	0,1	N

Tabel 13: Resultaat 2^e begrotingswijziging exploitatie Wegen

De wijzigingen op het programma Wegen resulteren in een nadeel van € 0,1 miljoen. De oorzaak hiervan is:

- Onvoorziene herstelwerkzaamheden aan de kade van Haven Battenoord, waarvan de kosten worden verdeeld over drie programma's (Waterveiligheid, Voldoende en Schoon Water en Wegen), leiden bij het programma Wegen tot een nadeel van € 0,1 miljoen. Het college heeft, vanuit veiligheidsoogpunt, besloten vooruitlopend op instemming van de VV de werkzaamheden op te starten (DH 09-07-2024, iBabs 1060).

Er wordt een nadeel verwacht op de budgetten 'Klein onderhoud wegen' (veroorzaakt door herstelwerkzaamheden aan de IJsselmondse Randweg) en 'Verkeersregelininstallaties' (vanwege hogere kosten voor elektriciteit en bijdragen aan derden). Deze tekorten worden gedekt vanuit de verwachte extra baten uit WHW-gelden waarover in de 3^e begrotingswijziging 2024 nader wordt gerapporteerd.

Investerings Wegen

Wegen	Status	Laatst bestuurlijk vastgestelde data*	Geactualiseerde bestuurlijke data*	Toelichting
7405130141 Oudelandsedijk G0780 Dirksland	LOPEND	mei-2021 dec-2024	mei-2021 dec-2025	Tijd: Op basis van de huidige technische staat van de weg en de problematiek op het gebied van veiligheid en bereikbaarheid worden de diverse opgaven aan trajectaanpakken vormgegeven en geprioriteerd. Deze analyse heeft geleid tot een prioritering van de opgaven waarbij andere trajecten meer urgentie kennen. De prioritering wordt op basis van beschikbare middelen en voornamelijk capaciteit vertaald in een planning. Voor de aanpak van de Oudelandsedijk betekent dit dat uitvoering niet in 2024 zal plaatsvinden. De investering verschuift daarmee naar 2025.
7405130153 Groot onderhoud regio oost	LOPEND	feb-2022 jun-2024	feb-2022 jun-2024	Scope: Aanvullend krediet (gedekt uit het verzamelkrediet groot onderhoud wegen 2024) was nodig om de doorgeschoven werkzaamheden uit 2023 af te kunnen ronden. De uiteindelijk werkzaamheden buiten weken af van de vooraf bepaalde werkzaamheden op basis van de visuele inspectie.
7405130185 Regiokrediet IJsselmonde 2024	LOPEND	feb 2024 dec-2024	feb 2024 dec-2024	Scope: Het college van D&H heeft in 2 tranches dit krediet per regio vrijgemaakt om het werk van Groot onderhoud in 2024 uit te voeren. Dekking vindt plaats uit het verzamelkrediet Groot onderhoud wegen 2024. Hierbij wordt ook werk vanuit de vervangingsinvesteringen van onderhoud bermen, fietsnetwerk en DVI uitgevoerd.
7405130186 Regiokrediet Hoeksche Waard 2024	LOPEND	feb 2024 dec-2024	feb 2024 dec-2024	Zie 7405130185
7405130187 Regiokrediet Voorne-Putten 2024	LOPEND	feb 2024 dec-2024	feb 2024 dec-2024	Zie 7405130185
7405130188 Regiokrediet Goeree-Overflakkee 2024	LOPEND	feb 2024 dec-2024	feb 2024 dec-2024	Zie 7405130185
7405120105 Fietsvoorziening Molendijk-Steegjesdk	POTENTIEEL	2024 2024	2026 2026	Tijd: Deze opgave is onderdeel van het overkoepelende project ontsluiting Hoeksche Waard - ZW. In dat kader zal deze opgave in overleg met de gemeente worden geprioriteerd. Hierdoor verschuift de voorbereiding en de realisatiedatum van het project naar 2026.
7405130167 Trajectaanpak Duurzaam Veilig 2024	POTENTIEEL	2024 2024	2024 2024	Scope: Dit vervangingskrediet is ten dele benut als dekking voor de 4 regiokredieten. Van het restant wordt in Q4 bepaald of dit wordt doorgeschoven naar 2025 of komt te vervallen.
7405130173 Groot onderhoud wegen jaarschijf 2024	POTENTIEEL	2024 2024	Vervallen Vervallen	Scope: Dit vervangingskrediet Groot onderweg wegen jaarschijf 2024 is als dekking ingezet op de 4 regiokredieten. Het krediet is volledig uitgenut.
7405210086 Aanpak Trambaanpad	POTENTIEEL	2024 2028	2026 2029	Tijd: In het kader van de beperkte capaciteit in 2023 heeft het project vertraging opgelopen. In 2024 zijn de gesprekken met beide gemeenten hervat en wordt in

				Q3 naar verwachting een IOK (Intentieovereenkomst) afgesloten, in 2025 wordt de SOK getekend, waarna in 2026 de voorbereiding wordt opgepakt.
7405210087 Metropolitane fietsroute Dordt - Rdam	POTENTIEEL	2024 2024	2026 2026	Tijd: Vanwege de herprioritering ten behoeve van de capaciteit wordt deze opgave doorgeschoven naar 2026.

Tabel 14: Mutaties investeringen Wegen

*In de kolommen met bestuurlijke data is eerst het jaar van aanvang en daaronder het jaar van realisatie weergegeven. Voor lopende investeringen zijn ook de maanden in de betreffende jaren opgenomen. Hiermee worden mutaties in de planning binnen één kalenderjaar zichtbaar.

Voortgang Wegentransitie

Eind 2023 en begin 2024 zijn bestuurlijke gesprekken gevoerd met de 10 gemeenten waar Hollandse Delta wegen beheert. In deze gesprekken hebben we onze wens om de wegen over te dragen aan de gemeente toegelicht. Ook hebben we de gemeenten gevraagd of zij bereid zijn om de haalbaarheid van een overdracht samen te onderzoeken. Deze gesprekken zijn goed verlopen en er is begrip bij de gemeenten voor onze wens. Momenteel wordt gewerkt aan het sluiten van een intentieovereenkomst met de gemeenten, waarin wordt afgesproken een gezamenlijk onderzoek te gaan uitvoeren. Het voornemen is om in de tweede helft van 2024 met de eerste gemeenten daadwerkelijk een onderzoek naar de haalbaarheid van een overdracht van wegen te starten. We verwachten de resultaten daarvan in de eerste helft van 2025. Per keer zal met maximaal 4 gemeenten tegelijkertijd en parallel een onderzoek gedraaid worden. Pas als een onderzoek met een gemeente is afgerond, kan de volgende starten. Daarmee komt de doorlooptijd voor 10 onderzoeken al snel op 2 tot 3 jaar. Dit onder voorwaarde dat alle gemeenten daadwerkelijk mee gaan doen aan een onderzoek en aaneengesloten kunnen en willen instappen.

Foto: Strooiwagen Hoeksche Waard

4.5 Programma Bestuur en Organisatie

Externe oriëntatie, het stakeholdermanagement en public affairs

Externe oriëntatie:

Afgelopen maanden formuleerden we in het kader van de externe oriëntatie het Strategisch plan Stakeholdermanagement en Public Affairs. We bespraken dit plan met het MT, de DR en het college van D&H en verrijkten het met de opgehaalde input. Het plan is inmiddels volop in uitvoering.

Relatiemanagement

We organiseerden en coördineerden inhoudelijke kennismakingen tussen de colleges van verschillende gemeenten in ons gebied en colleges van waterschap Brabantse Delta en Scheldestromen, samen met ons eigen college van D&H. We droegen bij aan de inhoud en afstemming van de strategische samenwerkingsagenda's met gemeente Dordrecht en Alliantie Waterkracht van de gemeente Rotterdam. We bereidden de samenwerkingsagenda's voor met gemeente Goeree-Overflakkee, gemeente Barendrecht en met Evides.

Op het hoofdkantoor van Hollandse Delta ontvingen we het netwerk van secretaris-directeuren en gemeentesecretarissen uit de provincie Zuid-Holland en namen de inhoudelijke programmering en organisatie van deze succesvolle bijeenkomst voor onze rekening.

We brachten leden van colleges en de ambtelijke organisatie van de gemeenten in ons gebied in beeld en organiseerden inhoudelijke kennismakingen tussen de directieleden met onze DT. Met gemeente Goeree-Overflakkee en met gemeente Nissewaard stapten we in een structureel ambtelijk proces van co-creatie en ook met de LTO werkten we intensief samen aan gezamenlijke problematiek.

De afgelopen maanden zijn we gestart met het stroomlijnen van het omgevingsmanagement binnen ons waterschap. Het belang van het centraal stellen van de opgave vanuit een externe oriëntatie en samenwerking bracht ons ertoe om een interne verkenning te starten naar het meer integraal afstemmen van omgevingsmanagement binnen onze organisatie. Doel is te komen tot strategische en tactische kaders omgevingsmanagement voor de hele organisatie, uniforme werkprocessen en het monitoren van de werkwijzen.

Zo namen we vanuit onze expertise op de externe omgeving en omgevingsmanagement deel aan het kernteam wegen en leverden onze bijdrage aan een integraal advies rondom de verbetering van het proces van het programma wegen. We brachten gezamenlijk het belang van omgevingsbewustzijn daarin naar voren. Dit resulteerde onder andere in de aanstelling van tactische omgevingsmanagers voor de afdeling RA.

Stakeholdermanagement

Dit jaar hebben we onze stakeholders en samenwerkingspartners nauwkeurig in beeld gebracht en brachten daarin prioritering aan. We maakten diverse stakeholderanalyses voor interne opdrachtgevers, zoals het Programma Uitvoering Waterketen en de crisisorganisatie. Ook maakten we analyses van LTO, colleges van B&W uit ons gebied, Natuurmonumenten, Smartdelta Drechtsteden en Omgevingsdiensten. Daarnaast verzorgden we netwerkanalyses van ons eigen waterschap om onze positie en samenwerkingskansen in ons ecosysteem inzichtelijk te krijgen. Ook analyseerden we de netwerken van onze bestuurders om zo de lijnen van invloed scherp te krijgen. We onderzochten en implementeerden een stakeholdermanagementsysteem. Dankzij dit

systeem beschikt de organisatie over contactgegevens en informatie van organisaties en personen, en hebben we inzicht in overlegstructuren in ons gebied. We onderhouden en faciliteren zo op structurele basis het duurzame gesprek met onze belangrijkste stakeholders.

Public Affairs

We nemen structureel deel aan veel verschillende overlegtafels. Op die manier bouwen we aan coalities om betrokken te zijn bij actuele ontwikkelingen. Bovendien kunnen we zo inspelen op belangen van stakeholders en samenwerkingspartners en de belangen van het waterschap goed behartigen. Daarmee werken we aan onze cirkel en mate van invloed in de (politieke) besluitvorming. De adviseurs Stakeholdermanagement en Public Affairs sluiten aan bij ambtelijke overleggen zoals:

- Leader-programma ZHE
- Waterpoort
- Zoetwaterproject met gebiedspartners op de Kop van Goeree
- Versnelling Bouwtafel Smartdelta Drechtsteden. We gaven daar een presentatie over 'Water en bodem sturend' in relatie tot woningbouwopgave: 'Waarom zijn waterschappen belangrijk bij nieuw te bouwen woningen?'
- Samenwerkingsverband Zuid-Hollandse Delta
- NPLG
- Landschapstafel IJsselmonde
- Natuurpartijen en agrarische partijen op Goeree-Overflakkee
- Ontwikkeltraject Zuiderdiep
- Gebiedscoöperatie Buitenland van Rhoon
- Collega waterschappen: De Dommel, Delfland, Amsterdam, Gooi en Vechtstreek, Schieland & Krimpenerwaard

Vanaf begin dit jaar trekken we nauw op met de inhoudelijke collega's van de afdeling Strategie en Beleid in het landelijke traject 'herijking deltaprogramma'. We brachten samenhang in de inhoudelijke lijn (doelen) en de Public affairs-lijn (belangen). We bepaalden de positie van belangrijke stakeholders en coördineerden een aantal bestuurlijke overleggen met gebiedspartners, faciliteerden presentaties voor provincie Zuid-Holland, gemeenten en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en hadden op deze manier invloed op de agendasetting. Dit traject loopt de komende periode door.

Sinds begin 2023 leveren we wekelijks politieke agendaoverzichten waarin we Europese, landelijke, provinciale en lokale agenda's monitoren en beleidsontwikkelingen duiden. Belangrijke nieuwsberichten over ontwikkelingen in de watersector analyseren we en verspreiden we maandelijks met een impact- en media-analyse middels De Barometer. Per kwartaal geven we in de reputatieanalyse aan hoe media en stakeholders spreken en schrijven over Hollandse Delta. Deze nieuw ontwikkelde overzichten worden met enthousiasme ontvangen door collega's van verschillende afdelingen en het college van D&H.

Educatie

Er gaat veel aandacht naar de uitvoering van educatieve activiteiten, met name gericht op voortgezet onderwijs en deelname aan evenementen. Beeld is dat dit extern goed wordt ontvangen. Komende tijd wordt daarnaast ingezet op een overkoepelend plan voor waterbewustzijn, waar de pijlers educatie, jeugdbestuur en communicatie onder vallen en verbinding wordt gemaakt naar meerdere doelgroepen en de organisatie.

Buitenlandbeleid

Het door de VV op 23 maart 2022 vastgestelde buitenlandbeleid 2022-2027 is conform vormgegeven en ingevuld. Ethiopië en Zuid-Afrika zijn daarbij als de WSHD focusgebieden aangewezen. Vormgeving en invulling vindt daarnaast plaats vanuit de ambtelijke Werkgroep Internationaal (WINTER) en de bestuurlijke Commissie Internationale Zaken (CINTER) waaraan de verantwoordelijk heemraad deelneemt. De CINTER is de spil in het bepalen van gezamenlijke standpunten op het gebied van internationaal beleid. Een voorbeeld hiervan is de nieuwe strategische visie van Dutch Water Authorities (DWA) en de doorontwikkeling van het loket van DWA. De commissie is hierin besluitvormend. Daarnaast staat de doorontwikkeling van de bestuurlijke rol in internationale partnerschappen regelmatig op de agenda. De CINTER adviseert de vertegenwoordigers van de waterschappen ook in de stuurgroep Blue Deal. De aangewezen WSHD-coördinator buitenland zorgt dat deelname in de juiste (veiligheids)banen worden geleid en dat hierover sinds begin 2024 steeds meer wordt gecommuniceerd.

Versterken informatiepositie

Middels een 'Moderne Informatievoorziening' werken we aan blijvende beschikbaarheid, veiligheid en integriteit van onze gegevens en documenten:

- Het krediet vervangingsinvestering ICT-middelen 2024 is vrij gevraagd, zodat we in het najaar nieuwe digitale werkplekken kunnen uitgeven met onder andere Windows 11;
- Een generiek vervangingsbesluit is in routing, zodat we volledig digitaal mogen archiveren en beter gesteld staan voor wetgeving als de Wet Open Overheid (WOO);
- Er wordt gewerkt aan een voorstel herijking van het besluit modernisering IT-infrastructuur, waarbij we verder kijken dan alleen software als clouddienst (via internet) af te nemen.

Dienstverlening

Sinds de livegang van Fixi in 2023 werken we doorlopend aan verdere ontwikkeling van de applicatie. De applicatie heeft inmiddels haar nut bewezen en intern komen er vanuit diverse kanten (handhaving, clic-meldingen) verzoeken om de applicatie ook te gebruiken. Daarnaast is in februari 2024 het klanttevredenheidsonderzoek gestart over de meldingen openbare ruimte. De resultaten worden gebruikt voor kwaliteitsverbetering. Fixi-spelregels zijn uitgerold om de samenwerking tussen KCC, BO en andere betrokken teams verder te stroomlijnen.

Om de service en bereikbaarheid van het waterschap ook buiten kantooruren te optimaliseren, zijn we een samenwerking aangegaan met een nieuw extern callcenter. We zijn een onderzoek gestart naar de mogelijkheden om een dienstverleningsdashboard op te zetten om inzicht in resultaten en sturing te vergroten. We onderzochten de aanbesteding en ontwikkeling van een nieuwe website voor het waterschap in 2025. Vanwege de doelstellingen voor digitale toegankelijkheid zijn we gestart met een opschoonactie van niet-toegankelijke PDF's. En maakten we trainingen om collega's te leren hoe zij toegankelijke documenten kunnen opstellen.

Communicatie

Het eerste half jaar van 2024 stond de start van onze strategische communicatie centraal: stevig neerzetten van onze positionering, vergroten van onze externe zichtbaarheid en eraan werken dat al onze collega's ambassadeur van ons waterschap worden en blijven. Daarbij werken we met een jaarplanning.

We zijn in januari gestart met een geheel vernieuwde pagina in de huis-aan-huiskranten. Deze sluit qua inhoud en vormgeving beter aan bij de doelgroep. De manier waarop we online communiceren hebben we ook verbeterd: betere en meer aansprekende posts dankzij onze richtlijnen voor social media, gekoppeld aan een maandelijkse analyse van de impact van onze socials. Ook voegden we in het tweede kwartaal LinkedIn toe aan onze communicatiemix.

We maakten een fonkelnieuwe corporate presentatie voor organisatie en bestuur, lanceerden de eerste externe podcast en draaiden online campagnes, zoals voor Fixi. In mei startten we de voorbereiding van de eerste digitale nieuwsbrief voor agrariërs. Deze wordt in de zomer gelanceerd. In mei startte ook een event coördinator die ons gaat helpen (bestuurlijke) bijeenkomsten strategisch in te zetten. Denk aan bijvoorbeeld het jaarlijkse waterseminar, de wereldhavendagen, festival voor de vloed (Dordrecht) en de veiligheidsweek. Ook zijn we een traject gestart samen met communicatiebureau O2 om "het verhaal" van ons waterschap te verwoorden. Dit gaan we in het najaar multimedial uitrollen.

We verzorgden de interne communicatie rondom waterschapsbrede projecten zoals de vernieuwing waterketen, de WRK en de organisatie-optimalisatie én leverden begin dit jaar een volledig vernieuwd crisiscommunicatieplan op.

Veiligheid

In juni 2024 is de audit uitgevoerd voor SCL (trede 3). Het resultaat en de rapportage is 1 juli officieel aan ons kenbaar gemaakt: we zijn officieel gecertificeerd in trede 3 van de Safety Culture Ladder.

Voor wat betreft de BIO/AVG wordt het maatregelenpakket conform planning uitgevoerd.

Crisisbeheersing

In 2023 zijn de eerste stappen gezet met de professionalisering van de crisisorganisatie. Er is in 2024 een succesvolle aanbesteding geweest voor een opleidings-, training-, en oefenpartner. In de zomer van 2024 starten de opleidingen voor de verschillende crisisrollen. Om alle rollen in de crisisorganisatie gevuld te krijgen, zijn er in 2024 banenmarkten georganiseerd in juni en juli. Het concept crisisplan is eerder dit jaar door het college vastgesteld en naar de veiligheidsregio's gestuurd voor zienswijze.

Het nieuwe crisisplan wordt eind 2024 voorgelegd aan de VV en zal gefaseerd in werking treden waarbij in 2025 ook in het nieuwe construct eerst opgeleid en geoefend wordt voordat de definitieve omschakeling naar de nieuwe crisisorganisatie wordt geëffectueerd.

Dijkbewaking

In januari 2024 heeft de directie het organisatieplan Dijkbewakingsorganisatie vastgesteld. Dit plan beschrijft wat er moet gebeuren om de dijkbewakingsorganisatie zo in te richten dat deze past bij wat er van de dijkbewakingsorganisatie verwacht wordt. Er is een aantal aanpassingen nodig die worden doorgevoerd: het standaardiseren van opleidings- en oefenmomenten, het vergoedingenbeleid moet efficiënter, het aantal dijkposten kan

worden aangepast op basis van het beheerdersoordeel en bovenal de communicatie met de gehele dijkbewakingsorganisatie. Daarbij hoort aandacht voor het betrekken van de vrijwilligers en het kenbaar maken van onze erkenning en waardering voor hun inzet. Op die vlakken hebben we wat te doen als waterschap en daar maken we ook werk van.

Huisvesting

In 2020 heeft de VV de huisvestingsvisie 'Verkenning op weg naar 2050' vastgesteld. Samen met de huisvestingsstrategie vormt de huisvestingsvisie de basis voor de verdere uitwerking van de huisvestingsplannen. De VV heeft huisvestingsplannen vastgesteld voor Voorne-Putten & Rozenburg, Goeree-Overflakkee, Hoeksche Waard & Eiland van Dordrecht en IJsselmonde. Deze huisvestingsplannen zijn inmiddels in uitvoering. Voor Dokhaven & Sluisjesdijk is het huisvestingsplan opgestart. De verwachting is dat dit huisvestingsplan in 2024 tot een voorstel leidt. Begin 2024 heeft de VV ingestemd met het opvoeren van de investeringen voor de nieuwbouw van Werf en Steunpunt de Klomp en voor de nieuwbouw van Werf en Steunpunt Oude Tonge. Tot slot wordt er in 2024 nog een voorstel uitgewerkt voor de herontwikkeling van het Waterschapshuis.

Erfgoed

Er wordt gewerkt aan een kader en plan voor Erfgoed, zodat we beter in staat zijn om onze rol en focus te bepalen. In de loop van 2024 zal met een externe partij hier verder invulling aan worden gegeven en met meerdere participanten het beleid worden uitgewerkt.

Exploitatie en investeringen

Bestuur en Organisatie <i>(bedragen x € 1 mln.)</i>		Begroting	Begroting (incl. wijzigingen)	Realisatie t/m juni (excl. verplichtingen)	Begroting na bijstelling	Bijstelling begroting	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten	07.10 Bestuur	15,6	14,6	6,1	14,9	0,3	N
	07.20 Externe Communicatie	2,7	2,8	1,3	2,8		
	07.30 Regulering	10,8	10,8	5,5	10,8		
	07.40 Calamiteitenorganisatie	1,0	1,0	0,5	1,0		
	07.90 Bedrijfsvoering	0,3	2,8	-0,2	3,1	0,3	N
Totaal Lasten		30,3	32,0	13,2	32,6	0,6	N
Baten	07.10 Bestuur	-1,6	-1,7	-0,9	-1,8	-0,1	V
	07.20 Externe Communicatie	-0,2	-0,2	-0,1	-0,2		
	07.30 Regulering	-1,0	-1,0	-0,4	-1,0		
	07.40 Calamiteitenorganisatie	-0,1	-0,1	-0,0	-0,1		
	07.90 Bedrijfsvoering	0	-1,8	-0,1	-1,6	0,1	N
Totaal Baten		-2,8	-4,7	-1,5	-4,7	0,0	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming		27,6	27,3	11,7	28,0	0,7	N
Toevoeging aan reserves		0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves		-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming		26,9	26,7	11,0	27,4	0,7	N

Tabel 15: Resultaat 2^e begrotingswijziging exploitatie Bestuur en Organisatie

De wijzigingen op het programma Bestuur & Organisatie resulteren na bestemming in een nadeel van € 0,7 miljoen. De oorzaken hiervan zijn:

- Kosten voor het verbeterplan kabels en leidingen zijn niet in de begroting 2024 opgenomen. Gezien het risicoprofiel wordt op dit traject wel inzet gepleegd (nadeel € 0,3 miljoen);
- De bijdrage aan de Unie van Waterschappen is hoger dan voorzien bij het opstellen van de begroting. Deze bijdrage is gebaseerd op de begroting van de Unie en de daarbij behorende verdeelsleutels (nadeel € 0,1 miljoen);
- De raming van de benodigde pensioenvoorziening voor bestuurders (APPA) is geactualiseerd met de recente informatie van de rente en uitgaven uit de voorziening (nadeel € 0,2 miljoen);
- Een deel van de voorziening Wachtgeld kan vrijvallen doordat een medewerker is uitgestroomd (voordeel € 0,1 miljoen);
- De verkoopopbrengsten van de af te stoten panden in IJsselmonde (conform besluit VV 23-11-23) zijn geactualiseerd op basis van de taxatierapporten en gesprekken met de makelaar (nadeel € 0,1 miljoen);
- De Rekenkamer heeft bij de verantwoording over het verslagjaar 2023 gelijktijdig de opgave voor de begroting 2024 aangereikt. In deze opgave is sprake van een verhoging ten aanzien van de vastgestelde begroting ten behoeve van geplande onderzoeken (nadeel € 0,026 miljoen).

Bestuur en Organisatie	Status	Laatst bestuurlijk vastgestelde data*	Geactualiseerde bestuurlijke data*	Toelichting
7610000010 Integrale veiligheidssignalering	LOPEND	feb-2023 dec-2024	feb-2023 jul-2025	Tijd: Vanwege bezwaar op de gunning is het project 5 maanden later gestart en zal dus ook langer doorlopen. Omdat de doorlooptijd ongeveer 1 jaar is wordt de einddatum nu juli 2025.
7610000011 Vervanging noodcommunicatie middelen calamiteiten organisatie	POTENTIEEL	2024 2024	Vervallen Vervallen	Scope: Na evaluatie is gebleken dat het huren van noodcommunicatiemiddelen (portofoons) beter aansluit bij de wensen en behoeften van de dijkbewakingsorganisatie. De kosten voor de huur komen ten laste van de exploitatie, de investering komt hierdoor te vervallen.

Tabel 16: Mutaties investeringen Bestuur en Organisatie

*In de kolommen met bestuurlijke data is eerst het jaar van aanvang en daaronder het jaar van realisatie weergegeven. Voor lopende investeringen zijn ook de maanden in de betreffende jaren opgenomen. Hiermee worden mutaties in de planning binnen één kalenderjaar zichtbaar.

4.6 Programma Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1 mln.)		Begroting	Begroting (incl. wijzigingen)	Realisatie t/m juni (excl. verplichtingen)	Begroting na bijstelling	Bijstelling begroting	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten	08.10 Onvoorzien	0,3	0,3	0	0,3		
	08.20 Algemene lasten en baten	5,7	5,7	5,7	4,9	-0,8	V
	08.30 Belastingopbrengst	0	0	0	0	0	
Totaal Lasten		6,0	6,0	5,7	5,1	-0,8	V
Baten	08.20 Algemene lasten en baten	-1,5	-2,0	-1,8	-2,0		
	08.30 Belastingopbrengst	-208,7	-208,7	-199,0	-213,0	-4,4	V
Totaal Baten		-210,2	-210,7	-200,7	-215,1	-4,4	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming		-204,2	-204,7	-195,0	-209,9	-5,2	V
Toevoeging aan reserves		0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves		0	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten na bestemming		-204,2	-204,7	-195,0	-209,9	-5,2	V

Tabel 17: Resultaat 2^e begrotingswijziging exploitatie Algemene dekkingsmiddelen

De wijzigingen op het programma Algemene dekkingsmiddelen resulteren na bestemming in een voordeel van € 5,2 miljoen. De oorzaken hiervan zijn:

- De deelnemersbijdrage van WSHD aan belastingsamenwerking SVHW is bijgesteld. Dit is gebeurd op grond van de voorjaarsnota 2024 van SVHW én op basis van later door SVHW aangeleverde informatie (voordeel € 0,8 miljoen). De bijdrage aan SVHW komt met deze mutatie lager uit dan de op 19 juni 2024 in de VV vastgestelde 1e begrotingswijziging.
- Er is een toename van de geprognoseerde belastingopbrengst. Dit heeft te maken met het feit dat SVHW een fout heeft gemaakt bij de WOZ-raming voor de begroting 2024. Hierdoor zijn de tarieven voor de Watersysteemheffing en Wegenheffing voor het onderdeel "gebouwd" te hoog vastgesteld. De onbedoeld opgelegde belastingen betreffen € 2,4 miljoen voor de Watersysteemheffing en € 0,5 miljoen voor de Wegenheffing. De VV is hierover geïnformeerd via een bestuurlijke informatiebrief op 18 juni 2024 en in de informatieve VV van 26 juni 2024. Met een afzonderlijk bestuursvoorstel (Ibabs 1178) wordt de VV voorgesteld het onbedoelde voordeel te storten in twee afzonderlijke tariefegaliseringsreserves voor de categorie gebouwd. Voorgesteld wordt het voordeel in 2025 (volledig) ten gunste van het tarief van gebouwd te brengen voor de Watersysteemheffing en de Wegenheffing. De fout wordt daarmee hersteld.
- Verder is sprake van een snellere toename dan geraamd van het aantal ingezeten en het aantal vervuilingseenheden. Dit leidt tot een voordeel van € 0,4 miljoen bij de Watersysteemheffing en € 0,5 miljoen bij de Zuiveringsheffing.
- Op grond van de cijfers over het eerste halfjaar van SVHW verwachten wij een voordeel van ongeveer € 0,6 miljoen voor alle heffingen samen op de onderdelen kwijtschelding, oninbaar en bezwaren.

5 Financiële realisatiegraad investeringen

Onderstaande tabel geeft de prognose weer van de besteding ten behoeve van investeringen in jaarschijf 2024. In onderstaande tabel is te zien dat de totale realisatiegraad ten opzichte van de gewijzigde begroting 100% bedraagt.

Programma (bedragen x € 1 mln.)	Oorspronkelijke begroting 2024	1 ^e begrotingswijziging 2024	2 ^e begrotingswijziging 2024 (Burap)	Vershil t.o.v. oorspronkelijk begroting	Vershil t.o.v. 1 ^e begrotingswijziging	Verwachte realisatiegraad t.o.v. oorspronkelijke begroting	Verwachte realisatiegraad t.o.v. gewijzigde begroting
Waterveiligheid	12,0	8,2	8,2	-3,8	0,0	69%	100%
Voldoende en Schoon Water	14,2	15,5	14,6	0,4	-0,9	103%	94%
Waterketen	33,0	31,7	32,9	-0,1	1,2	100%	104%
Wegen	24,5	28,6	29,3	4,8	0,7	120%	102%
Bestuur en Organisatie	2,2	4,2	3,6	1,3	-0,7	160%	84%
Totaal	85,9	88,3	88,5	2,6	0,2	103%	100%

Tabel 18: Realisatiegraad investeringen

Waterveiligheid

Ten opzichte van de 1e begrotingswijziging is er voor het programma Waterveiligheid geen verschil in de investeringen voor 2024.

Voldoende en Schoon Water

Ten opzichte van de 1e begrotingswijziging is er voor het programma Voldoende en Schoon Water een verschil van - € 0,9 miljoen. Eén van de oorzaken hiervoor is de opgetreden vertraging bij de projecten die door derden worden uitgevoerd, waardoor de uitgaven aan deze projecten dit jaar naar beneden zijn bijgesteld (- € 1,5 miljoen). Verder leidt de aanpassing van de scope van het project NBWS-TA, waarbij de ombouw van de zonnestuwen samen met de vervanging van de energievoorziening in een nieuwe investering wordt opgepakt, tot een vermindering van uitgaven (- € 0,7 miljoen). Door vertraging bij het verkrijgen van de ontheffing voor de Flora- en faunawet van de omgevingsdienst Haaglanden is de afronding van het project Maatregelen Binnenbedijkte Maas verschoven naar 2025 (- € 0,1 miljoen). Als gevolg van het optreden van een aantal risico's is bij drie investeringen krediet overgeheveld van het programmabrede risicokrediet naar de betreffende investeringen (+ € 1,1 miljoen), zie paragraaf 4.2.

Waterketen

De realisatiegraad ten opzichte van de begroting na wijzigingen laat een lichte daling zien. Per saldo is de mutatie + € 1,2 miljoen ten opzichte van de 1^e begrotingswijziging. Bij het project Online meters waterlijn zijn in 2024 risico's opgetreden, waardoor er meer werkzaamheden en uren nodig zijn geweest dan verwacht (+ € 1,4 miljoen). Binnen het project Luchtlijn en roostergoed Zwijndrecht is er vertraging opgetreden in de aanbestedingsfase, waardoor de realisatie naar achter verschuift en het krediet dus grotendeels in 2025 zal worden uitgegeven (- € 1,1 miljoen). Binnen de vervangingsinvesteringen zijn er diverse fluctuaties (- € 0,7 miljoen). Conform voorstel 'Krediet beheersing dreiging gebiedsrendement Waterketen' (VV 10-07-2024, iBabs 1170) zijn 2 investeringen toegevoegd (+ € 1,6 miljoen).

Wegen

Bij de verdere uitwerking van de onderhoudsmaatregelen van groot onderhoud is gebleken dat de kosten hiervan voor een aantal wegvakken hoger uitvallen dan vooraf op basis van de visuele inspectie waren geraamd (€ 0,7 miljoen).

Bestuur en Organisatie

Het project Integrale veiligheidssignalering is later gestart waardoor dit jaar minder wordt uitgegeven dan eerder geraamd (- € 0,4 miljoen). Het project Vervanging noodcommunicatiemiddelen calamiteitenorganisatie is komen te vervallen (- € 0,3 miljoen).

6 Paragrafen

6.1 Reserves en voorzieningen

Deze paragraaf geeft een overzicht van de algemene reserves, tariefegalisatiereserves, bestemmingsreserves en voorzieningen. De basis voor de toevoeging en onttrekking aan de reserves is het beleid zoals gecommuniceerd in de beleidsnota 'reserves en voorzieningen' vastgesteld door de Verenigde Vergadering, d.d. 15-10-2020 (B2001349).

Onderstaande tabel geeft het verloop weer van de reserves in 2024 alsook de verwachte eindstand per 31 december 2024.

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Saldo per 1 jan 2024	Beginstand 2de Begrotingswijziging (A)	Resultaat bestemming 2023	Mutaties 2de Begrotingswijziging		Saldo per 31 dec 2024 = (A+B+C)
				Stortingen (B)	Onttrekkingen (C)	
Algemene reserves						
R811001 Algemene reserve Waterveiligheid	0,6	0,8	0,1			1,0
R811002 Algemene reserve Water	0,8	0,7				0,7
R811003 Algemene reserve Waterketen	5,3	4,3				4,3
R811004 Algemene reserve Wegen	0,4	0,4	0,0			0,4
R811005 Algemene reserve Algemene beleidstaken	0,3	-				-
Totaal Algemene reserves	7,4	6,2	0,1	-	-	6,3
Bestemmingsreserves						
R813001 BR maatr. gebiedsrendement stikstofverwi	-	0,5				0,5
R813006 BR Dijkversterkingen	1,6	1,6				1,6
R813010 Budgetoverhevelingen	0,3	0,3	-			0,3
R813014 Bestemmingsres. Baggeren	7,9	4,7				4,7
R813015 Best.Res.Grensoverschrijdend afvalwater	0,3	0,3	0,0			0,3
R813019 Best.Res.Persoonsgebonden basisbudget	1,2	1,2				1,2
R813022 Bestemmingsreserve Afwikkeling CMK	2,8	2,8				2,8
R813023 Bestemmingsreserve Onderhoud CMK	3,9	3,7				3,7
R813024 Bestemmingsreserve Digitalisering	0,9	0,6				0,6
R813025 CMK Monitoring	0,4	0,3				0,3
R813026 Bestemmingsreserve Wegen	7,2	6,2				6,2
R813028 Best.Res. AC leiding Brielle-Oostvoorne	1,9	1,9				1,9
R813032 BR personele capaciteit wegen	1,1	0,8				0,8

2^e begrotingswijziging 2024 (Burap)

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Saldo per 1 jan 2024	Beginstand 2de Begrotingswijziging (A)	Resultaat bestemming 2023	Mutaties 2de Begrotingswijziging stortingen (B)		Saldo per 31 dec 2024 = (A+B+C)
				Stortingen (B)	Onttrekkingen (C)	
R813034 Best.Res. Belastingopbrengsten	3,2	3,2				3,2
Totaal Bestemmingsreserves	32,6	28,1	0,0	-	-	28,1
Egalisatiereserves						
R812001 Reserve Tariefegalisatie Watersysteemhef	11,9	7,5	5,4			12,9
R812002 Reserve Tariefegalisatie Zuiveringsheff.	13,4	11,5	4,1			15,6
R812003 Reserve Tariefegalisatie Wegenheffing	2,5	1,8	1,1			3,0
Totaal Egalisatiereserves	27,8	20,8	10,7	-	-	31,5
Totaal reserves	67,9	55,1	10,9	-	-	66,0

Tabel 19: Mutaties Reserves

Als gevolg van vaststelling van de jaarrekening 2023 is het resultaat van jaarrekening 2023 toegevoegd aan diverse reserves. Zoals besloten bij deze vaststelling is de reserveonttrekking uit de resultaatbestemming ten behoeve van de voorbereidingskosten watergebiedsplannen nu verwerkt.

Conform voorstel 'Krediet beheersing dreiging gebiedsrendement Waterketen' (VV 10-07-2024, iBabs 1170) zijn de financiële mutaties verwerkt in de bedragen van de kolom beginstand 2^e begrotingswijziging.

2^e begrotingswijziging 2024 (Burap)

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Saldo per 1 jan 2024	Beginstand 2 ^e begrotingswijziging (A)	Mutaties 2 ^e begrotingswijziging (B)			Saldo per 31 dec 2024 = (A+B)
			Vermeerderingen	Interne verminderingen	Externe verminderingen	
Arbeidsgerelateerde verplichtingen						
V850001 Voorz.Pens.- ,wachtgld,IZR(vm)Pers.&Best.	5,3	4,9	0,1	-0,1	-0,4	4,5
V850003 Vrz. Arbeidsgerelateerde verplichtingen	6,2	6,5	-0,0	-	-0,1	6,3
V850005 Vrz Regeling Vervroegd Uittreden (RVU)	0,0	0,0	0,1	-	-0,0	0,1
Totaal Arbeidsgerelateerde verplichtingen	11,5	11,4	0,2	-0,1	-0,5	10,9
Overige voorzieningen						
V850004 Vrz rioolpersleiding Oudendoorn	0,5	0,5			-0,1	0,4
Totaal Overige voorzieningen	0,5	0,5	-	-	-0,1	0,4
Totaal voorzieningen	12,0	11,9	0,2	-0,1	-0,7	11,3

Tabel 20: Mutaties Voorzieningen

De mutaties bij de voorzieningen 'Pensioen- en wachtgeldverplichtingen (voormalig) personeel en bestuur' en 'Arbeid gerelateerde verplichtingen' zijn bijgesteld op basis van extrapolatie van de gerealiseerde kosten en tot nu toe bekende mutaties van het personeel.

De voorzieningen 'Regeling vervroegd uittreden' en 'Rioolpersleiding Oudendoorn' zijn bij de jaarrekening 2023 gevormd.

6.2 Bedrijfsvoering

6.2.1 Organisatieontwikkeling en management development

Naast het zijn van een excellente beheerorganisatie zien we door de groeiende (maatschappelijke) opgaven het toenemende belang van opgavegericht werken. Professionele waarde kunnen toevoegen om opgaven te realiseren staat daarin voorop. We merken dagelijks dat onze inrichting, de wijze van besturing en de wijze waarop we daar zelf invulling aan geven op beide uitdagingen verbetering behoeft. Aanpassingen aan de inrichting en de besturing moeten het mogelijk maken om duurzaam gesteld te staan voor de opgaven waarvoor we als waterschap aan de lat staan en komen te staan. De komende maanden krijgen we meer zicht op de uitkomsten van de nu lopende opdracht om te komen tot optimalisatie van het organisatieontwerp als onderdeel van de ontwikkeling die Hollandse Delta doormaakt naar een wendbare en lerende organisatie.

6.2.2 Personele paragraaf

Voor de 2^e begrotingswijziging geeft de personele paragraaf een korte toelichting op de voortgang van de personeel gerelateerde doelen van de begroting 2024. In de jaarstukken 2024 volgt een meer uitgebreide toelichting op de opbouw van het personeelsbestand.

Formatie en bezetting

De formatie voor 2024 voor Hollandse Delta is overeenkomstig de jaarstukken 2023 vastgesteld op 651,15 formatieplaatsen (fte). De bezetting is gedurende het jaar geleidelijk toegenomen naar 642,12 fte. De gemiddelde bezetting bedroeg over januari tot en met mei 2024 bedroeg gemiddeld 97%. Over 2023 bedroeg deze 95%. De genoemde bezetting is inclusief trainees, workmates en medewerkers op participatiebanen.

Kengetallen in fte	1-1-2023	30-6-2023	1-1-2024	31-5-2024
Formatie	651,11	651,11	651,15	651,15
Bezetting	613,26	621,36	622,23	642,12

Ziekteverzuim

Over de periode juni 2023 tot en met mei 2024 bedroeg het gemiddelde ziekteverzuim 4,7% tegenover 4,2% in juli 2023. Na een aanzienlijke afname vorig jaar is het (zowel kort als langdurend) verzuim weer iets toegenomen. De gemiddelde verzuimfrequentie (het aantal keer dat een medewerker zich ziek meldt) over de afgelopen twaalf maanden is gestegen van 0,84 in 2023 naar 1,14 in juni 2024.

Trainees/workmates

Hollandse Delta stimuleert de instroom van jongere medewerkers door het beschikbaar stellen van formatieplaatsen voor trainees en workmates en het aanbieden van stagemogelijkheden voor scholieren en studenten.

In februari 2024 is de nieuwe lichte trainees binnen het reguliere traineeprogramma van de samenwerkende waterschappen gestart. Daarnaast is in april voor het eerst een groep met bedrijfsvoeringstrainees begonnen. In totaal heeft ons waterschap binnen het daarvoor beschikbare budget 6 traineeplaatsen ingevuld (0,9 fte per plaats). Vier binnen het primaire proces en twee binnen de bedrijfsvoering.

Het traject "workmates" is bedoeld voor de instroom van medewerkers die via een beroepsbegeleidende leerweg (BBL-opleiding) een opleiding volgen. In dit traject zijn in juni 2024 binnen het beschikbare budget ook 6 plekken ingevuld.

Participatiewet

De participatiewet stimuleert werkgevers om extra banen te creëren voor talenten op de arbeidsmarkt met een arbeidsbeperking. Vanwege enkele mutaties is Hollandse Delta van 12 gerealiseerde banen eind 2023 per saldo toegegroeid naar 13 participatiebanen per 30 juni 2024. Het betreffen intensieve trajecten die een goede introductie en begeleiding vragen van ons als organisatie.

Om te komen tot een betere afstemming van mogelijkheden binnen ons waterschap en deze doelgroep is in juni 2024 een medewerker arbeidsparticipatie gestart. Deze medewerker, die zelf ook onderdeel uitmaakt van de doelgroep, gaat daarin de contacten onderhouden binnen en buiten ons waterschap en verkennen waar de verdere mogelijkheden liggen voor het bieden van geschikte banen.

Nieuwe CAO

De voor 2024 nieuw afgesloten CAO met een looptijd van 12 maanden bevat verschillende afspraken over onder andere:

- Salarisverhoging per 1 januari 2024 van € 25 bruto per maand op basis van een voltijdsdienstverband en daarbovenop een salarisverhoging van 3%;
- Salarisverhoging per 1 juli 2024 van 2%;
- Aanpassing van de reiskosten woon-werk tot het fiscaal maximum van € 0,23 netto per kilometer en dienstreizen naar € 0,39 per kilometer (waarvan € 0,23 onbelast);
- Werknemers tot 35 jaar krijgen vanaf 1 januari 2024 op aanvraag de beschikking over extra ontwikkelbudget in de vorm van een hoger Persoonsgebonden Basisbudget (PBB) van € 12.000 (in plaats van € 6.000);
- Werknemers die 41 jaar hebben gewerkt voor een bij het ABP aangesloten werkgever, waarvan de laatste 10 jaar in de sector Waterschappen, hebben per 1 januari 2024 recht op een Regeling voor Vervroegd Uittreden (RVU). Deze is gelijk aan de fiscale drempelvrijstelling van € 2.182 bruto per maand (bij deeltijd naar rato), mits zij 2 jaar voor hun AOW-gerechtigde leeftijd zitten;
- Aanvulling van het betaald ouderschapsverlof tijdens de eerste dertien weken verlof tot 100% van het salaris;
- Een extra bovenwettelijke verlofdag (7,2 uur verlof);
- En aanpassing van de wachtdienstvergoeding en toelage compensatie werk met bijzondere eisen wijzigen per 1 juli 2024.

Als gevolg van de belangrijkste wijzigingen in de nieuwe CAO zijn de personeelskosten in de 1^e begrotingswijziging bijgesteld. De kosten voor het hogere Persoonsgebonden Basisbudget (PBB) zijn in deze bijstelling op basis van het huidige gebruik niet meegenomen. We blijven het daadwerkelijke gebruik van het PBB monitoren en waar nodig stellen we het beschikbare budget bij.

7 Bijlagen

7.1 Aansluiting begroting en 2^e begrotingswijziging

In onderstaande tabel worden de primitieve begrotingsbedragen per programma uit de programmabegroting 2024 (inclusief tussentijdse wijzigingen) naast de begrotingscijfers voor de 2^e begrotingswijziging gezet. Hiermee worden de mutaties die zijn doorgevoerd en leiden tot bijgestelde begrotingscijfers in beeld gebracht.

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Primitieve begroting 2024	Eerder genomen besluiten VV	1e Begrotingswijziging	Jaarrekening 2023	Begroting (incl. wijzigingen)
Waterveiligheid	23,0		0,4		23,3
Voldoende en Schoon Water	63,3		-1,1	0,3	62,4
Waterketen	89,6	1,5	0,6		91,8
Wegen	13,8		-0,4		13,4
Bestuur en Organisatie	27,6	0,2	-0,4		27,3
Dekkingsmiddelen	-204,2		-0,5		-204,7
Saldo van baten en lasten voor bestemming	13,0	1,7	-1,5	0,3	13,5
Toevoeging aan reserves	0,3	2,0			2,3
Onttrekking aan reserves	-13,3	-3,7		-0,3	-17,3
Saldo van baten en lasten na bestemming	-	-	-1,5	-	-1,5

Tabel 21: Aansluiting begroting 2024 en 2^e begrotingswijziging

7.2 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is een maatstaf voor de mate waarin een waterschap in staat is om de nadelige gevolgen van risico's op te vangen. Waterschappen zijn wettelijk verplicht om de risico's die ze lopen in kaart te brengen en beleid te ontwikkelen om deze risico's af te dekken. Een deel van de risico's wordt afgedekt door afgesloten verzekeringen of gevormde voorzieningen. Er zijn geen wijzigingen op de risico's.